

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Syncretica Sacrarum Virginum Antistita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

EX RUFFINO. cum eductus esset, ardentibusque prunis in caput injectis torreretur, non modo non questus est, sed immortales Deo gratias egit, qui occasionem cælestis coronæ adipiscendæ obtulisset. Virtutis ejus admiratione Consiliarius, qui Præsidis erat intimus, ad

Consiliarium Præsidis convertit.

Christi fidem conversus est. Ipse cum diutissime acerbissimis tormentis excruciatu esset, et ludibrio habitus, tandem extra portam necatus est, et laureatriumphali coronatus cælum ascendit: ejus corpus in avi sepulchro repositum est. Nonis Januarii, anno cccvii.

DE S. THEODORO MARTYRE CALARITANO.

V JANUARI.

Inscriptio sepulchri S. Theodori.

Tradit Seraphinus Squirrus Sanctuarii Calaritani parte 1, lib. 3, cap. 1, dum subterranea basilica S. Restitutæ mundaretur, terraque egeretur; repertam esse, inter alia isthic conditorum Sanctorum monumenta, tabulam marmoream, magnitudine palmi ac semis; cui hæc insculpta erant verba:

✠ IK IAKET B. M. THE
ODORVS OPT. QVI
VIXIT AN. PLV
MN. XXXXV REQVI
EBIT IN PAKE. NO
NIS IANVARIII IND. IIII. ✠

Observat idem auctor, ut hic Theodoro titulus Optimi tribuitur, ita alibi legi: S. Restitutus fidelis, Sanctus Acæjus qui vixit pius et justus; Sanctus Guisitanus Pius. Conjicit vero non solum gente Sardum fuisse, et Calari passum, sed videri eadem, qua S. Restitutam S. Eusebii Vercellensis matrem, tempestati martyrium subiisse. Quæ vero ab antiquo S. Theodori nomine dedicata visuntur in Sardinia Ecclesiæ, qui vulgo Santu Teru appellatur, huic ait videri Sancto erectas. Talem extare Barumini oppido nobilissimæ Zapatarum domus, quæ Patribus Capucinis tradita est, ædificato juxta eam a Leonora Zapata et filiis Monasterio. Demum in eadem S. Restitutæ crypta fuisse conditas S. Theodori reliquias, etsi necdum repertæ sint, extra questionem ponit idem Seraphinus. De S. Restituta ægemus xv Junii.

Vulgo Santu Teru dicitur.

Ubi sepultus.

DE S. SYNCLETICA SACRARUM VIRGINUM ANTISTITA.

Sub Constantino M. V JANUARI. S. Syncletica a Græcis 4 Januar. colitur.

Syncleticæ Virginis Ægyptiæ celebris extat in Martyrologio Romano memoria v Januarii. Alexandria S. Syncletica, cujus res præclare gestas S. Athanasius litterarum monumentis commendavit. Hoc quoque die eam refert Molanus in Adit. ad Usuardum. At Græci iv Januarii eam venerantur. Menologium: Eodem die commemoratio S. Encleticæ Virginis. Menæu hoc vitæ ejus compendium exhibent:

SYNCLETICA vitæ servitutum deserens
Convivit electis Dei serva in polo.

Hæc illustri genere orta, claraque opibus, et in Deum pietate, propter splendorem generis copiamque divitiarum a multis in sponsam et uxorem petebatur: sed illa toto desiderio in Deum ferebatur. Unde demum omnibus mundi curis abdicatis se totam ad religiosas exercitationes studique transtulit. Hostem autem nacta adversarium, priusquam a corporis vinculis solveretur, animo jam tum peregrinabatur ad Deum. Sub finem autem vitæ ab generis humani hoste exagitata est. Nam quemadmodum magnus ille Jobus, cum ingentibus corporis morbis confictata, et verberibus et cicatricibus corpus depastum est. Decessit cum annum ageret octogesimum; quo ipso tempore nihil unquam de solitis exercitationibus præteritæ vitæ remisit, sed ex ipso certamine laborum ad Dominum emigravit.

Vita a S. Athanasio scripta.

Latine reddita a Davide Colvillo.

2 S. Syncleticæ vitam scripsit Magnus Athanasius, teste Nicephoro lib. 8, cap. 40, ut sicut in hoc mulieres, ita in illo scripto (vita Antonii) viri, quod sequerentur institutum, tamquam in commentario expressum haberent. Eam vitam perisse non sine gravi totius orbis Christiani jactura, queritur Baronius. Verum tandem in Escoriali Regis Catholici Bibliotheca reperta est, et Latine reddita a Davide Colvillo Scoto, atque ab eo ad Andream Scottum nostrum transmissa, in cujus schedis eam reperi: sed; quod doleo, pueri manu incorrecte

variis locis transcriptam. Eam igitur hic dabo: Ex qua in vitis PP. varia S. Syncleticæ Apophthegmata referuntur; quæ suis locis adnotavimus. Jacobus Pontanus Noster una cum opusculis Simeonis Junioris Theologi, aliquot aliorum Auctorum capita ascetica de disciplina monachorum olim edidit, interque ea ex S. Syncleticæ vita decem, quæ suis locis indicabimus.

* De altera Syncletica Virgine hoc ipso die inferius ægemus, ubi et de tertia a Coelio Sedulio celebrata.

nov. 77.

VITA

AUCTORE S. ATHANASIO

INTERPRETE DAVIDE COLVILO.

Præfatio.

Omnes homines bonis decet studiis incumbere, quibus si vitam excolerent, non utique ita obnoxii essent damnis. Nam multa utilia sæpe latent simplices, propter imperitiam rerum; quia jam hebetatus est animus eorum socordia: et sæpe etiam pretiosæ margaritæ incidunt in manus pauperum et tenuium, qui nullam unquam notitiam habuerunt margaritarum, qui spernunt illas et abjiciunt tamquam res nullius momenti: sicut et nos cum incidimus in margaritam hanc, velut qui simplici animo eramus et inexperto, nihil magni concipiebamus de ea; intenti tantum exteriori figuræ. Quam longe fateor aberamus a notitia et dignitate gemmæ: et cum modicum cæpimus postea instrui de ea, amor quidam cælitus accendere videbatur studium ad diligentius considerandum id quod oculis tantum usurpabamus; atque etiam ipsi progressus quos indes feliciter faciebamus in cognitione ejus, ad laborem nos animabant.

Syncletica margarita multis incongnita.

NOT. 78.

2 Quorsum

*Ejus pretium
inenarrabile.*

2 Quorsum autem traducam quempiam ex iis, quos vivere scimus? quin potius me ipse connumerem inter eos, qui nihil adhuc noveram aut publicaveram de venerabili Syncretica? cujus quidem vitæ enarrandæ, vix puto omnes humanæ eloquentiæ vires sufficere posse; ut si quis sapientissimus licet dicendi et rerum cognitione versatissimus alioqui, munus istud aggredieretur, quam longe, puto, a proposito fine deficeret. Nam quemadmodum ii, qui pertinacius insistere conantur in radiis solis, eo magis semper offendunt visum; sic et qui intueri conantur vitam et actiones Syncreticæ, non mirum si a magnitudine rerum, velut vertigine correpti, sentiant confusionem in animo.

*Un de hæc
acceperit
Athanasius.*

NOT. 79.

3 Sed nos pro tenui nostra facultate quasi per vestigia quædam rimantes, quæ strictim accepimus a coetaneis de prima ætate ejus, et quæ ex ipsis rebus hausimus, eo animo accessimus ad scribendum, ut epulas salutare nobis ipsis recondiremus. Nam res gestas illius pro dignitate scribere, non solum nobis τὸν ἀδυνατῶν, sed et cuivis alteri perarduum erit.

CAPUT I.

S. Syncreticæ genus, adolescentia.

*Oriunda est e
Macedonia.*

Syncretica (ac si Latine senatoriam diceremus, accepta nomenclatura a cælesti Senatu) Macedonia oriunda est. Nam majores ejus cum audissent famam religionis Alexandrinorum, relicto patrio solo, Alexandriam petunt, quæ olim ab Alexandro Macedone condita est. Ubi paululum commorati essent Alexandria, et reperissent omnia majora fama, coperunt eam cum studio incolere; non frequentia populi, nec amenitate urbis capti, sed uniformi fide, et sincera caritate, alteram patriam in incolatu posuerunt Alexandria.

*Genere nobi-
lis.*

3 Genere quidem et sanguinis nobilitate illustris fuit, tum aliis vitæ pietatis commodis et bonis ornata, hæc nostra Syncretica. Soror ei unica et unanimes fratres duo: quorum alter statim in limine pueritiæ cessit naturæ, alter vero sub annum vigesimum quintum destinatus thalamis a parentibus, et tabulis de more compositis, et aliis omnibus rebus ad nuptias præparatis, jam jam ducturus adolescens uxorem, evolat e clathris, et sponsam terrestrem cum Sanctorum illibato cœtu commutavit.

A teneris pia.

6 Syncretica vero cum hæreret adhuc in ulnis parentum, in tenera ætate coperat animum vera pietate imbuiere: nec tantum impendebat curando corpori, quantum animo, ut quæ omnes motus animi observaret.

*A prociis expe-
titur:*

7 Forma autem pulcherrima erat, ut multi eam ambirent in thalamos sub primam ætatem, allecti qua opibus, qua parentum honestate, et qua denique pulchritudine puellæ. Et parentes etiam serio adhortabantur eam ad nuptias, ut in qua conservationem generis sui collocassent: sed illa, nequaquam cedens consiliis parentum, animo firmo manebat: mundanas has nuptias aurentius admittens, cælestes hymenæos cogitabat: et contempta procorum manu unicum Jesum Christum in cælestem sponsum elegit.

Eos rejicit.

* De qua 23
septemb.

8 In Syncretica videre est genuinam discipulam B. Theclæ, quæ eisdem vestigiis incederet. Unus ambarum procus, Christus scilicet; unus auspex et paranymphus, nimirum Paulus; idem communis thorus, Ecclesia nimirum. Epithalamium cecinit ipsemet Propheta David, qui in cymbalis rite sonantibus amat quam concinne oblectare animas Deo consecratas, et cantica præstantissima modulari tympanis et decachordo. Maria Moysis restim duxit choreis, præcens illud: Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est. Ferula etiam posita in medio vescentibus: Eja gustate, inquit, et videte quoniam suavis est Dominus. Denique eadem textura et stamen

*S. Theclæ
comparata.*

NOT. 80.

Exod. 15. 1.
Psal. 33. 9.
Gal. 5. 27.

flammeolorum virginalium utriusque. Nam quicumque in Christo baptizati sunt, Christum induerunt. Unde uniformis erat amor utriusque erga Christum; quia eisdem dotibus donatæ eisdem studiis incumbabant. Theclæ quidem martyria nulli non nota, per ignes, per feras, et per quæ non tormenta cruciate. Nec minus notos arbitror laudabiles sudores et labores Syncreticæ. Nam cum unus et idem dilectus fuerit utriusque sponsus, nimirum Christus Dominus, necesse est eundem fuisse adversarium utriusque, diabolum scilicet. Sed in Thecla quidem moderatiores existimo fuisse cruciatus; eum malignitas adversarii in illa grassata videatur in corpore tantum, et in rebus exterioribus: sed in Syncretica, in animo et interioribus; ac proinde omnia acerbiora; cum prælium excitaverit per perniciosas cogitationes animi.

AUCTORE
S. ATHANASIO.

*Superat om-
nes illecebras.*

NOT. 81.

9 Sed nunquam pretium vestium fascinavit oculos Syncreticæ; nunquam gemmarum splendor demittit animum illius; nunquam sinistra præstrinxerunt aures; nunquam Tyria nec delicie frangere potuerunt tenorem animi; non lacrymæ parentum emollire; non consanguineorum preces flectere potuerunt: sed adamantino vigore animi avertebat exteriora spiramenta sensuum ab his omnibus rebus, et præcludebat veluti fores, secreto tractans omnia cum interiori novo sponso, quem jam elegerat, et solemne carmen illud accinebat ei: Dilectus meus mihi et ego illi. Et cum pestifera colloquia aut conversationes aliqua malesanæ offerebantur, sedulo eas evitabat, seipsam recolligens ad interiora adyta cordis: ubi vero aliquid salutare agebatur, aut admonitiones spirituales tractabantur, sæpe recolebat eas memoria, et animum oblectabat recordatione earum.

Cant. 2. 16.

*Abstinentiæ
dedita.*

10 Quod vero ad corpus attinet, non immemor erat salutaris illius medicinæ, quæ in abstinentia consistit: nam valde familiarem sibi et ordinariam eam fecerat. Appetebat semper æqualis esse reliquis: nam abstinentiam reputabat esse custodiam et fundamentum omnium aliarum virtutum. Et urgente aliquando necessitate si aliquid sumendum erat extra consuetum tempus, non solum non sumeret aliquid, sed penitus abstineret, et inter eas maneret, quæ non comedebant. Unde facies pallebat, et attenuata erat moles corporis. Nam flaccescente quod movet, necesse est una alterari quod movetur: quomodocumque enim principium se habet, reliqua quæ inde dependent quasi omnino sequuntur, et attestantur principiis. Quibus enim cibus ingeritur cum gustu et copiose, iis floridus est habitus corporis: quibus vero e contra subtrahitur, tenuis et sublestus est. Infirmi enim fidem faciunt ei quod dico. Ideo B. Syncretica operam dabat, ut corpore detereretur, et animo vigeret. Faciebat enim juxta id quod ab Apostolo dictum est: quo magis exterius homo infirmatur eo magis interiorius renovatur. Et cum seipsam exercebat, illud faciebat in secreto, ut lateret alias.

2. Cor. 4. 16.

CAPUT II.

Religiosæ vitæ illustria tirocinia.

Cum vero parentes illius jam supremum diem obiissent, tunc magis inspirata Spiritu et divino consilio, reliquit domum patris: et unicam sororem accepit secum, quæ jam oculis capta erat; et in monumentum quoddam affinis secessit paululum ab urbe remotum, venditis omnibus facultatibus, quæ a parentibus relicta fuerunt, et statim distributis pauperibus: ac denique accersito sene quodam provecctæ ætatis, curavit præcidi comam capitis sui. Tunc enim primum dicitur abjecisse omnem κόμην, hoc est mundum et compturam. Nam in usu erat apud mulieres, ut comam vocarent κόμην, et cum comam ponerent dicebantur possidere mundum et compturam.

Erat

NOT. 82.

AUCTORE
S. ATHANASIO.
Curat comam
sibi præscin-
di.
Dat sua pau-
peribus.

Erat autem præscissio ista comæ, symbolum jam animum purum esse, et expurgatum ab omnibus superfluitatibus, et excrementis; et tunc primum dignata est, ut solemnino nomine vocaretur Virgo.

12 Cum autem bona sua distribuerat pauperibus, referunt ad hunc modum prælocutam esse: Magno quidem nomine accepta sum: non suppetit quod retribuam pro merito ei, qui me isto nomine donavit. Nam si in vilissimis rebus mundi hujus mortales omnes facultates suas impendunt, ut corruptibilem honorem consequantur; quanto magis me decet et corpus una cum putatis bonis ei consecrare? Sed quid nomino bona aut corpus? cum omnia sint illius, juxta id quod scriptum est: Domini est terra, et plenitudo illius. Atque ita cum verbis iis humilitatem amplexa, ut cum Apostolo loquar, tranquillitatem vitæ solitariae elegit.

Psal. 23. 1.

Antea se ad
vitam asceti-
cam pararat.

13 Verumenimvero et dudum intra privatos parietes parentum, jam satis superque præexercitata fuit laboribus; et nunc in stadium producta, admirabiles progressus in virtute edidit. Nam quicumque inconsulto et re non bene expensa accedunt ad mysterium istud, deficiunt a proposito, non considerantes ante ea, quæ rei particulariter insunt. Sicut igitur illi, qui iter facturi sunt, primum curam agunt viatici: ita et Syncletica seipsam præparans exercitiis antea vitæ, velut viatico, intrepide aggressa est iter ad superiora. Nam ante reponens omnia quæ necessaria erant ad ædificationem, extruxit arcem suam munitissimam. Verum si spectetur ars ædificandi; domus extruitur ex materia et rebus exterioribus, sed illa contrarium fecit: non enim emendicavit materiam a rebus externis, quin potius seipsam nudavit interius. Nam bona sua distribuens pauperibus, et iram omnem deponens ac memoriam injuriarum, abiciensque invidiam et ambitionem, ædificavit domum super petram. Perillustris quædam hæc arx et domus est nulla unquam tempestate labefactanda.

Statim supe-
rat provecio-
res.

14 Sed quid opus est multis? prætergressa est initio vel eas quæ jam confirmatæ erant in habitu vitæ solitariae. Sicut pueri qui solertiorum ingenio præditi sunt, etiam cum in elementis versantur apud magistros, contendunt cum provecioribus in ludo, et iis qui ætate et etiam tempore eos antecedunt; sic et B. Syncletica fervens spiritu prætergressa est alias omnes in asceticis.

not. 83.

Occultat bona
sua opera.

15 In primis vero cavebat, ne bonæ suæ actiones divulgarentur aut innotescerent aliis, quæ cum illa debebant: nec tantum dixerim curæ ei fuit eas fecisse, quantum ut fierent cum hac cautione, ne aliis innotescerent. Neque vero hoc faciebat ex æmulatione et invidia. Semper enim memoria tenebat dictum illud Domini: Si quid fecerit dextera tua, nesciat sinistra. Atque ita secreto faciebat omnia, quæ ad professionem vitæ solitariae pertinebant.

Math. 6. 3.

Vivat consor-
tia virorum et
mulierum.

16 A prima vero pueritia usque ad proveciorem et statam ætatem, non solum ab omni virorum consortio abstinebat, sed etiam ut plurimum muliebres recusabat congressus: idque duabus in primis de causis; ne scilicet vel nimium sibi cederet in gloriam exemplaris ille asceticæ vitæ rigor, aut ne quando distraheretur inde propter necessitates corporales.

Observabat
etiam animi
motus primos.

17 Sic igitur observabat primos insultus animi, non permittens eis, ut distraherentur a cupiditatibus corporeis, sicut in arboribus oportet præscindere, quæ fructum non ferunt, ramalia. Sic Syncletica semper operam dabat producere fructum animi per jejunia et orationes, subjungans appetitum per varios labores.

18 Non solum vero contenta erat natura panis et succulenta pinguedine; sed etiam tenui aquæ paupertate, quæ nullis aut paucis artificibus culinæ indiget. Quocumque igitur adversarius classicum canebat ad bellum, ante omnia vocabat Dominum ad auxilium:

nec solum contenta tenui cibo, in quo parum artificii adhibendum erat, seipsam macerabat; sed etiam operam dabat abstinere omnibus rebus, quæ voluptatem saperent. Pane furfuraceo vesebatur, et sæpe aquam bibebat, et humi dormiebat aliquousque. Cum classicum caneatur ab adversario, istis armis utebatur, orationem induebat cassidem contextam ex fide, spe, et caritate, fides quidem familiam ducebat: aderat etiam elemosyna si non effectu, saltem affectu: his armis palmam referebat de adversario.

Austeritas
ejus in victu
et strato.

Arma contra
dæmonem.

not. 84.

Discretio.

19 Verumenimvero rigorem hunc exercitii temperabat, et seipsam subinde sublevabat, ne membra mortalis corpuseculi confestim labascerent: quod quidem signum erat victoriæ; deficientibus enim armis, quæ spes pugnæ esse potest istam veterano militi? nam quicumque immoderata et indiscreta inedia seipsos absument, lethalem plagam inferunt sibi ipsis, et seipsos perdunt, ac si facerent id rogatu adversarii. Verum Syncletica non ita, sed omnia gerebat cum discretione et prudentia: nam inimicum animose propulsabat orando, et exercitiis spiritualibus animi: sed interim eam sollicitudinem corporis gerebat, quæ necessaria erat ad securitatem naviculæ. Nam quemadmodum nautæ, præsentem tempestate et agitatione maris, immemores sunt ciborum, et solum incumbunt periculo quod ante oculos est; et cum defuncti sunt periculo, et postliminio veluti incipiunt interum vivere, tum indulgent necessitatibus naturæ, et curam faciunt novæ vitæ, ne totum tempus laboriose ita impendatur in insanam rabiem maris. Verum quamvis videantur ex aliqua tranquillitate maris vel minimam laborum cessationem consecuti, nunquam tamen transigunt sine aliqua sollicitudine, neque somno profundo abducuntur, experientiam habentes præteritorum; et inde conjicientes futura. Nam quamvis tempestas una deferbuit, non tamen desinit esse mare: atque etiam quamvis et altera procella desiit, tamen et tertia in procinetu est. Et quamvis id quod factum est, jam transiit et remotum est, tamen manet id quod id fecit. Eodem modo se res habet in præsentibus. Nam quamvis spiritus cupiditatis profligatus est, tamen non longe abest ejus auctor: ideoque oportet nos indesinenter orare, ut procellosum hoc mare, et salsuginosam malitiam vitæ hujus transeamus. Sancta igitur exacte callens præsentaneas tempestates vitæ, atque etiam superingruentes ventorum turbines, cum sollicitudine ratem ducebat pietate et religione in Deum. Nam posita anchora illa tutissima fidei in Dominum, inconcessam deduxit navem absque tempestate in salutarem vitæ portum.

20 Cum igitur Apostolica vita ejus fide et paupertate præcincta esset, ac etiam caritate et humilitate relucret, vere in se complebat dictum illud salutare: Ambulabis super aspidem et basiliscum, et super omnem potentiam inimici, et specialiter attenderat, quod dicitur in Evangelio: Euge serve bone et fidelis, quia in paucis fuisti fidelis, super multa te constituam: quod quidem dictum licet referatur ad dona, tamen hic accomodetur in præsentibus: Et quia vicisti, ac si dixisset: Quia vicisti prælium materiale, faciam ut me protectoris erigas trophæum de inimico immateriali et spirituali, et ut noscant magnitudinem fidei principatus et potestates, quæ a glorioso servo meo Paulo memoratæ sunt: vicisti enim contrarias potestates, conniteris cum majoribus.

Psal. 90. 13.
Math. 23. 21.

De dæmone
trophæum.

CAPUT III.

Præcepta Syncleticæ ad Virgines.

Ad hunc igitur modum a vulgo secedens, bonas actiones edebat, et procedente tempore ac florentibus virtutibus, diffusa laudatissimorum laborum ejus fragrantia, et ad multos delata est: Nihil enim occultum, (ut dicitur) quod non manifestetur. Nam Deus

Multe ad eam
confluunt in-
struende.

Math. 10. 26.

novit

novit eos qui diligunt eum, et divulgat famam eorum, ad correctionem et utilitatem eorum qui audiunt. Eo tempore igitur, ita dirigente supremo numine, coeperunt nonnulla accedere ad eam, et colloquia agitare in propriam ipsarum aedificationem : nam colloquiis ejus praecepta vite sibi comparantes magis ac magis confluebant, cupientes inde proficere et lucrum haurire sibi. Pro consueta igitur conversatione interrogarunt eam, qua ratione anima possit salvari. Illa graviter ingemiscens et ubertim lacrymas effundens, se ipsam colligebat, et videbatur responsum dedisse per lacrymas; iterumque contieuit : attamen illae concurrentes, vi cogebant eam proferre magnalia Dei. Obstupuerant, enim, vel solo spectaculo percussae, iterumque hortantur loqui. Illa igitur veluti coacta atque evicta, post longum silentium submissa voce illud Scripturæ protulit : Non facias violentiam pauperi, quia pauper est. Illae hilariter accipientes dictum, sed velut melle et favo delibutæ, pergunt interrogando, et vicissim eam aggrediuntur sacra Scripturæ dictis : Gratis, inquit, accepisti, gratis elargire, cave ne abscondas talentum tuum, ne luas poenam servi illius. Ad quæ illa : Quid tam magnifice sentitis de peccatrice. ac si unquam fecissem aut dixissem aliquid ad rem? communem magistrum habemus omnes, nimirum Dominum Jesum Christum : ex iisdem fontibus haurimus spirituales latices : eodem lacte nutrimur uberum eorumdem, nimirum ex veteri et novo Testamento. Ad hæc illæ : Novimus (inquit) nos, unum eundemque pædagogum esse nobis, Scripturam; et eundem esse magistrum nobis : sed tu assidua cura et studio antecellis virtute. Cum autem ut quæ in habitu sunt et possessione bonarum virtutum, velut præstantiores instillent tenerioribus præcepta, id nobis præsta, hoc enim præcepit communis Magister noster. Cum hæc audiret Beata, iterum in lacrymas profusa flebat, sicut infantes ad ubera solent. Sed illæ concurrentes continuata interrogatione adhortantur, ut sisteret fletum : cumque cessasset, iterum silentio facto coeperunt illam invitare ad loquendum. Tandem illa commiseratione ducta, et sciens ea quæ dictura erat, non tam sibi laudem paritura esse, quam illis utilitatem, incipit sic verba facere :

Sacra scriptura bonus pædagogus.

Dilectio Dei et proximi.

Timoth. 1. 1.

Semper oportet ulterius progredi.

Matth. 13. 8 et 23.

NOT. 83.

22 Audite cuncti et cunctæ. Novimus quidem omnes quomodo possimus salvari, sed deficimus propria nostra incuria. Oportet enim nos primum conservare præcepta ea Domini quæ per gratiam nobis revelata sunt, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde et proximum tuum sicut teipsum : in his consistit principium legis, et in eisdem sita est perfectio et plenitudo gratiæ. Brevis quidem verborum periodus, sed virtus in eis magna atque adeo immensa. Nam hinc pendunt omnia quæ spectant ad salutem animæ. Quod et testatur Paulus cum dicit, finem præcepti esse caritatem. Ac proinde quæcumque possunt homines dicere utilia per gratiam spiritus, a caritate sunt, et in caritate desinunt, adeoque salus nostra, ut illa caritas, duplex est.

23 Sed addendum est præterea hoc, quod a caritate etiam proficiscitur, ut intelligamus quid sit appetere majora. Sed illæ dubitabant, ægre percipientes quid diceret : interrogant eam de integro. Tum illa ad illas : Non est ignota vobis parabola illa Evangelica semen facientis, de centesimo et de sexagesimo, et de tricesimo. Sumus virginitatem professæ inter centenarios; qui vero continentes sunt, numerantur inter sexagenarios; et temperantes inter tricenarios. Pulchrum est ac gloriosum transire a triginta ad sexaginta; sed a majoribus ad minora delabi non vacat periculo. Nam qui semel incipit vergere ad deterius, ne in minimis quidem poterit consistere, sed fertur in præceps, velut ad immum interitus barathrum. Aliquæ igitur inter nos, quæ virginitatem profitemur,

ex infirmitate iudicii ratione privatæ et vacillantes, quærunt prætextum in peccate. Nam ad se ipsas ita loquuntur, vel potius ad diabolum : Quid etsi vixerimus, inquit, *σαρρῶνας*, eo magis *ἀρρῶνας* vivemus; hoc est, si temperate et continenter, eo stultius; quamvis dignatæ fuerimus ordine tricenarum? Nam omnes, inquit, majores nostræ operam dederunt liberis. Scitote hanc esse suggestionem dæmonis. Nam qui labitur a majoribus ad minora, is ab adversario detruditur; sicut enim miles, emansor et fugitivus judicatur hoc ipso quod fugerit, nec venia dignus est quod ad inferiorem numerum et militiam transierit, sed supplicio traditur, quia fugerat. Oportet igitur nos simili modo, ut dixi, a minoribus progredi subinde ad ulteriora: et hoc est quod Apostolus docet; posteriorum obliiti ut ad ulteriora contendamus. Oportet igitur eas quæ centum obtinuerunt, revolvere illa in gyrum in seipsis, nec ullum terminum admittere in numero: nam dictum est; et cum hæc omnia feceritis, dicite, Servi inutiles sumus.

ACCTORE S. ATHANASIO.

Philip. 1. 13.

Luc. 17. 10.

CAPUT IV.

Alia præcepta pro custodia castitatis.

Oportet a nos, quæ professionem hanc virginitatis suscepimus, super omnia tenere *b* temperantiam, quamvis enim *σωφροσύνη* temperantia videatur et apud sæculares in pretio esse, *c* tamen semper conjuncta est cum illa *ἀρροσύνη*, aliqua species impudentiæ, quia aliis omnibus sensibus etiamnum peccant: nam aspiciunt indecenter oculis, inordinate rident. Nos vero in primis et illa abjicientes, incumbamus virtutibus, et ab oculis avellamus omnem vanam phantasiam. Etenim sic dicit Scriptura : Oculi tui recta videant. Et reprimamus linguam ab ejusmodi peccatis. Iniquum enim est instrumentum hoc ad laudes Dei conditum proferre turpia verba; verba quæ non solum non proferenda, sed neque audienda quidem.

a

b

c

Temperantia tenenda.

Prov. 4. 23.

25 *d* Possumus autem hæc servare, si non adeo frequenter in publicum prodeamus: latrones enim subrepunt et ingrediuntur etiam nobis invitis per sensus. Quomodo enim domus non denigrabitur fumo extrinsecus ingruente, et foribus apertis? Necessario igitur convenit nos fugere frequentationem fori. Nam si grave est nobis et displicet, videre patres vel parentes nudos; quanto damnosius est intueri alienos in plateis indecenter denudati, atque etiam inhonesta loqui? Ex his enim solent plerumque turpes et pestiferæ phantasie exoriri.

d

In publicum non prodeum.

26 Quando vero et domi nos continemus, non oportet tunc omni sollicitudine vacare, sed advigilandum est. Scriptum est enim: Vigilate. Quo vero magis confirmabimus animum ad temperantiam, eo acerbioribus cogitationibus conflictabimur. Nam qui addit scientiam, addit laborem. Athletæ quo magis proficiunt in palæstra, eo majoribus committuntur antagonistis. Vide quantum abes a meta, et non te geres ignave in præsens. Vicisti fornicationem materiale et quæ in opere consistit? adversarius objiciet tibi eam quæ est per sensus. Et cum etiam hanc repræseris, latet hostis in secretis animi, moturus tibi bellum occultum. Suggestit enim eis etiam, quæ vitam sequuntur tranquillam, personas pulchras, facies decoras, et colloquia simplicia. Sed non oportet præbere assensum phantasiis. Scriptum est enim: Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, nam assentiri istis nihil est aliud, quam præludere fornicationi corporali. Dictum est enim: Potentes potenter tormenta patientur. Magnum igitur certamen est contra fornicationem: hoc enim est principale caput adversarii, quo utitur inducendo suos ad perniciem. Et hoc ipsum innuens B. Job dixit de diabolo: quod virtus illius in umbilico ventris ejus est.

Semper vigilandum contra fornicationem.

Eccel. 1. 18.

NOT. 86.

Eccel. 10. 4.

Sap. 6. 7.

Joh. 40 11.

27 Multis

AGCTORE
S. ATRANASIO.
Varie insidiat
tur demon.

27 Multis igitur ac variis machinis vibrat adversarius stimulum fornicationis contra fideles Christi servos. Sæpe enim transmutat amorem fraternum in propriam suam malitiam. Nam virgines, quæ renuntiaverunt nuptiis, et omni cogitationi mundi, supplantavit specie fraterna; atque etiam monachos, qui omnia, atque adeo seipsos fugiunt, lancinavit eos larva ista fornicationis. Quin etiam decepit eos religiosis et timore plenis colloquiis. Hæ enim sunt artes adversarii, ut alienis se vestiat, et clanculum obtrudit sua. Ostendit granum frumenti, sed tegit sub illo laqueum. Et puto Dominum de illi locutum esse cum dixit: Venient ad vos in pelle ovium, sed intrinsecus sunt lupi rapaces.

Math. 7. 15.

e
Math. 10. 16.
Remedia contra eum: prudentia, simplicitas.

28 Dices: Quid igitur faciendum est nobis contra ista? e Simus prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ. Callido enim consilio utendum contra machinamenta diaboli. Nam illud quod dicitur, ut simus serpentes, innuit non debere nos ignorare conatus illius. Nam simile facile agnoscit simile. Simplicitas deinde columbæ induat puritatem actionum. Omne igitur opus bonum consistet in fuga diaboli. Sed quomodo fugiemus quod ignoramus? Oportet igitur nos præcipientis animo vilitatem adversarii, cavere a malis technis ac dolis illius: de quo dicitur: Circuit quærens quem devoret: et, cibus ejus electus. Oportet itaque assidue vigilare. Nam inimicus semper vigilat per res exteriores, et regnat per interiores cogitationes; atque adeo magis per interiora: nam die et nocte clam ut spiritus accurrat.

NOT. 87.

1. Pet. 5. 8.
Abac. 1. 16.

Item continuum exercitium et oratio.

Particularia remedia: Pulchritudini turpitudinem opponere.

29 Quid igitur, inquires, ad præsens hoc bellum est opus? laborioso scilicet exercitio vitæ spiritualis, et pura oratione ad Deum. Sed hæc quidem ingerere, sunt remedia alexiteria contra quamcumque cogitationem perniciosam; sed opus est præterea singularibus quibusdam præsidiiis, ut præsentaneam hanc pestem ex animo extirpemus, et subeunte cogitatione aliqua turpi, oportet contraria inducere. Si enim occurrerit in regione mentis species formosi vultus alicujus, ratione sic est reprimenda: A vultu fac auferas oculos, a genis eximas pulpam, fac præscindantur labra, et deinde dic: Quid est id quod erat amabile vel expetendum? sic quidem refrinari poterit cogitatio vanæ illusionis. Nam formosum illud quod concupiscimus, nihil est aliud quam sanguis commixtus cum phlegmate, et velum quod usum præbet animalibus tegumenti. Sic igitur par est per ejusmodi rationes ut abigamus abominabilem nequitiam, et sicut clavus clavo truditur, sic convenit explodere diabolium. Præterea etiam affingere oportet ulcera graveolentia et verminosa occupasse corpus cupidinis, et ut uno verbo dicam, tantum non esse cadaver mortuum; aut potius te ipsam reputare mortuam oculis internis animi, qui tali specie captus sit. Sed quod est maximum omnium, oportet tenere imperium ventris, sic enim poterimus continere voluptates abdominis.

Item gulam refrinare.

a Idem refertur lib. 5, de vitis PP. interprete Pelagio, libel. 4, n. 44.

b Pelagus vertit, castitatem.

c Idem: sed adest ei et stultitia, propter quam aliis omnibus sensibus, etc.

d Refertur ibidem libel. 11, num. 32.

e Idem refertur lib. 6, de vitis PP. Joanne interprete, libel. 1, num. 2.

CAPUT V.

Paupertatis voluntariae bona.

NOT. 88.

a

b

Divinum igitur erat convivium istud earum: nam poculis sapientiæ exhilarabantur, et B. Synclitica pincerna divinos latices effundebat, quæ et palato suo eligebat, quod volebat. a Sed una ex eis quæ concurrerant, interrogat num b actemosyne, hoc est spontanea paupertas, et plenaria possidendorum bonorum mundi hujus renuntiatio, esset bonum perfectum?

Bonum est insigniter perfectum, respondit, eis qui eam possunt sustinere: nam sentiunt quidem in carne afflictionem, sed in spiritu habent tranquillitatem. Sicut enim c impilia et compactiora vestimenta conculcata et frequentius convoluta candescunt, sic et indoles animæ generosa magis corroboratur per paupertatem spontaneam. Sed quæ debiliore sunt animo, patiuntur contraria: nam vel tantillum afflictionis ubi senserint, fatiscunt et in nihilum abeunt, velut scruta semilacera, cum non sint ferendo fullonicam virtutis et vitæ spiritualis: et quamvis eadem sit ars fullonicæ in utroque panno, et idem etiam artifex; tamen diversus est exitus. Hi enim rumpuntur et pereunt, illi vero nitescunt et renovantur. Dixit igitur aliquis vere paupertatem hanc spontaneam esse pretiosum cimelium animo generoso: nam est pæne frenum peccatorum.

Paupertas perfectum bonum est.

c

31 Verumenimvero prælibanda sunt alia priora ante illa, jejunia dico et humisternia, et alia particularia, per quæ oportet hanc partem virtutis acquirere, quæ in spontanea renuntiatione bonorum consistit. Qui enim non ita faciunt, sed præpropere ad abjectionem bonorum præcipitant; fere semper videmus eos in gravem hanc vocem incidere: Pœnitit fecisse.

Ad eam præparatio.

32 Vitæ enim deliciosæ incentiva divitiæ: absconde primo pulpæ tuæ magisteria, picam dico gulæ et vitam deliciosam, tum poteris facile præscindere materiam et occasionem divitiarum. Maximum enim puto detrimentum vitæ deliciosæ, organis suis orbari: qui non ante abjicit primum a se, quomodo poterit secundum abjicere? Propterea et Christus Dominus in dissertatione illa cum adolescente divite, non ex abrupto præcepit abjectionem bonorum; sed prius interrogat, an fecisset omnia quæ præcepta essent in lege. Ecce ut Dominus genuini Magistri partes egerit. Interrogat an nosset elementa, an syllabas sciret conjungere, an voces nosset legere. Tunc inquit: Veniamus ad summum magisterium. Vade, inquit, et vende omnia bona tua: veni et sequere me. Et vere equidem opinor, si interrogatus non tam ingenue professus fuisset se ea omnia fecisse, forte non adeo facile hominem movisset ad abjectionem bonorum. Quomodo enim is, qui syllabas nondum novit, poterit derepente ad legendum prorumpere?

Divitiæ incentiva sunt vitæ deliciosæ.

Math. 19. 21.

33 Paupertas igitur spontanea, bona est eis quæ jam in habitu sunt et possessione aliarum virtutum. Nam qui abjecerunt omnia excrementa et superflua recta feruntur ad Deum, pure canentes divinum illud carmen Psalmistæ: Oculi omnium in te sperant, et tu dabis escam diligentibus te, in tempore opportuno.

Paupertas recta ad Deum fertur.

Psal. 144. 15.

34 Præterea maximum emolumentum lucrantur ex abjectione terrenorum bonorum. Nam cum avertunt oculos a thesauris mundi, respiciunt ad regnum cælorum, et verbum illud proferunt, quod a Psalmista decantatum ita sonat: Jumentum factus sum apud te. Nam sicut dorsuaria (absit omnis dysphemia comparationi) quotidie opera sua obventia contenta sunt dimensis quæ in vitam numerantur; ita et qui amplexi sunt paupertatem spontaneam, nullius faciunt usum argenti aut pecuniæ, sed contenti sunt solo in diem victu, propter usum et ministerium corporis. Hi tenent pinnaculum fidei: nam ad eos dictum est a Domino illud evangelicum: Ne solliciti estote de crastino: nam volucres cæli neque serunt neque metunt, et Pater cælestis pascit eas. Idcirco quæ his verbis confidunt (Deus enim ea protulit) cum confidentia et libertate proferunt: Credidi propter quod locutus sum.

Dimensio diurno contenta est.

Psal. 72. 23.

Math. 6. 25.

Psal. 113.

35 Plurimum autem detrimenti patitur adversarius a pauperibus istis, qui mundum reliquerunt. d Non enim habet in quo noceat eis: nam plurima seges artium et tentationum diaboli versatur in privatione fortunarum. Quid potest adversarius, quæso, facere?

Flagellum est demoni.

an

an prædia incendio delere? sed nulla sunt eis. Jumentane perimere? sed nulla sunt eis, carissima quæque prosternere? sed istis omnibus jam dixerunt longum vale. Nonne igitur paupertas hæc spontanea maximum flagellum adversario simul et pretiosus thesaurus animæ?

1. Timoth. 6. 10. Philargyria est fons multorum malorum.

Est insatiabilis plaga.

Invidiam generat. NOT. 89.

In veris virtutibus negotiandum.

NOT. 90.

36 Quanto vero paupertas illustrior admirabiliorque ad virtutem, eo amor pecuniæ ad vitium vilior et nequior. Vere itaque Apostolus Paulus dixit, esse causam et fontem omnium malorum. Hinc enim sequitur cupiditatem, perjuriam, rapinam, cædes, invidia, odium fratrum, bellum, idololatria, pleonexia; et stolones istorum, hypocrisis, adulatio, et scurrilitas; omnium istorum causam in confesso est esse philargyriam, hoc est amorem pecuniæ. Unde et Apostolus vocavit eam velut parentem omnium malorum. Sed Deus non solum punit istos; sed etiam ipsi semetipsos intus destruunt, insatiabilem semper ferentem appetitum: nullum terminum habent appetendi, quare insatiabilis est plaga. Qui nihil habet, pauca desiderat: quæ cum nactus est, plura concupiscit. Centum aureos habet? mox appetit mille: et cum istos acceperit, in infinitum progreditur interminabilis cupiditas. Atque ita ii qui nequeunt ponere terminum, semper deplorant paupertatem. Fert autem semper amor pecuniæ secum invidiam. Invidia vero primo necat dominum: sicut enim viperæ recenter natæ primo necant proprias matres, quam aliis noceant; ita et invidia prius marcescere facit possessorem, quam quempiam petat ex vicinia.

37 Præclarum quidem esset si tot labores sufferre possemus in quaerendo vero et puro illo thesauro cæli, quot insanabili studio implicant se venatores mundi hujus vanissimi: naufragia ferunt, nova experimenta fatigant, in terra incidunt in manus latronum tempestates maris sustinent et ventorum vehementissimorum; e et sæpe cum rem faciunt, simulant se esse pauperes propter invidios. Nos vero ne tantillum quidem ipsorum laborum et periculorum subimus propter veras divitias: et si quid vel minimum lucratur fuerimus, erigimus cristas et magni nos facimus, proponentes nosmetipsas conspiciendas hominibus, et sæpe etiam neque prout nude se res habet, proferimus factum in medium sine fuce. Inde statim adversarius, cum videmur assiculum virtutis jam assecutæ e manibus nobis præripit: cum illi e contra, cum vel teruncium lucrati fuerint, plura appetunt, et presentia tamquam parva habent, semper tendunt ad ea quæ nondum sunt assecuti.

a Refertur idem in vitis PP. lib. 5, interprete Pelagio libel. 6, num. 13.
b Simplicius Pelagius: si perfectum bonum est nihil habere.
c Pelagius: fortia vestimenta. Implia sunt, inquit Levinus Torrentius in ms. annotat. ad Plinii lib. 49, cap. 2, vestis loco, quibus ex lana coactis pedes involvimus. Adriani Turnebus lib. 11, adversar. cap. 14, negat solis pedibus scribere. De iis agit Ulpianus l. argumento sunt, 25, ff. de auro, argento, mundo.
d Lib. 6, de vitis PP. libel. 4, n. 23, idem refertur.
e Lib. 3, de vitis PP. libel. 10, n. 70, ubi idem habetur, aliquanto tamen brevius, hoc paulo aliter refertur: quando multa lucratur, tunc plura desiderat, et quæ habent, velut nihilum reputat; ad ea vero quæ necdum habent, omnem intentionem animi tendunt. Repetitur idem lib. 6, libel. 4, n. 24.

CAPUT VI.

Vitæ monasticæ et sæcularis comparatio.

Virtutescelandæ.

Oportet igitur nos omnem curam ponere ut quæstus noster et lucrum fiat clanculum. Quæ enim divulgant prospere sua gesta et prædicant aliis; procreant etiam et una cum illis dicere secus facta sua et imperfectiones suas. Quod si ista alios celant ut culpam vitent et ignominiam apud audientes; quanto magis et illa tacere oportuit, quæ aliena erant a Deo. Nam qui vivunt secundum virtutem spiritualis vitæ, contrarium faciunt: parvos enim lapsus suos libere promunt etiam cum additamento eorum quæ non fecerunt quidem,

retro rejicientes post se omnem æstimationem apud homines; et quæ bona fecerunt, tacent, ad majorem securitatem et præsidium conscientie. a Sicut enim thesaurus publicatus, dissipatur, ita virtus proclamata labascit: et sicut cera liquescit ab igne, ita et animus solvitur a laudibus, b et tonum illum vigoris amittit.

39 Igitur contrarium istorum contrario modo se habebit. Nam si calor solvit ceram, frigus contra illam compingit; sic si laudationes privant animam bono suo, vituperia et contumeliæ eam deducunt ad apicem virtutis. Gaudete, inquit, et exultate cum omne mendacium dixerint adversum vos: et alio loco: In tribulatione dilatati mihi: et alio: Improprium expectavit cor meum et miseriam; et alia ejusmodi innumera bona videre est ex sacra Scriptura, quæ veluti reditus promissa sunt afflictis, qui opprobriis afficiuntur et lugent.

40 c Sed est dolor quidam salutaris, et alius exitiosus. Doloris quidem salutaris opera sunt dolere de propriis peccatis, nec non de cæcitate proximi, a recto proposito non excidere, et semper aspirare ut perfecte boni fiamus: hæc enim sunt effecta et species genuinæ tristitiæ. Sed est alia quædam tristitiæ, quæ ab inimico suggeritur, et istis agglutinari et adherere solet. Nam injicit diabolus tristitiam et dolorem quemdam brutum et ferinum, qui omnis rationis expers est, et d ab aliquibus nominatur acedia: sed oportet abigere spiritum hunc tristitiæ in primis psalmis, hymnis, et oratione.

41 Dumque bonis istis curis et studiis detinemur, oportet nos cogitare et existimare, nullum in hac vita carere curis, dictum est enim in Scriptura: Omne caput ad laborem, et omne cor ad dolorem. Unica hac sententia complexus est Spiritus sanctus vitam monasticam et sæcularem. Nam per caput innuit statum monasticum. Caput enim est membrum *ἡγεμονικόν*, hoc est regimini destinatum, juxta dictum illud: Oculi sapientis in capite ejus. Ac propterea vis contemplandi opinor, residet in capite. Laborem autem dixit, quia germen virtutis a laboribus perficitur. Per dolorem vero in corde, indicat instabilem et ærumnosum statum sæcularium. Nam dicunt quidam cor esse sedem et officinam iræ et doloris. Si enim non honorantur pro voto, tristantur; alienis inhiantes, si non possunt, marcescunt; in egestate cadunt animo; cum affluunt divitiis, debacchantur: nesciunt quid agant, nec somno frui possunt propter custodiam divitiarum.

42 Ne igitur aberremus a recta sententia, dicentes eas quæ in mundo degunt expertes esse curarum: forte enim, ut ad comparationem rem exigamus, multo majoribus conficiantur. Difficulus enim pariunt, et cum periculo, obnoxia sunt doloribus lacticinii, cum filioli ægrotantibus ægrotant, et cum ista patiuntur, nullum terminum mundi unquam assequuntur. Nam vel recens nati filii febribus infestantur; vel male educati ubi adoleverint, nefando consilio ad parricidium adiungunt. Igitur cum sciamus ista, ne decipiamur ab adversario, ac si illæ deliciose fruere vitæ genere, et a curis animo libero: si pariunt, laboribus enecantur; si non pariunt, meris improprie tabescunt, ut steriles et sine prole contemuntur.

43 Ista quidem dico, non alio fine, quam ut tute et secure reddamur ab adversario. Non conveniunt autem, fateor, ex se quæ dicta sunt quibuslibet, sed iis tantum quæ vitam solitariam amant. Sicut animalibus non unum est alimentum, ita nec hominibus eadem oratio quadrat. Non enim oportet, ut dicitur, infundere vinum novum in utres veteres. Nam aliter convivantur ii qui contemplationi dediti sunt, ac aliter qui vitam asceticam exercent, et denique aliter ii qui pro viribus justitiam mundi sequuntur. Sicut enim animalium quædam sunt terrestria, quædam aquatilia, et quædam denique volatilia; ita et hominum alii median vitam secuti sunt, ut terrestria; alii alta petunt,

AUCTORE S. ATHANASIO.

a

Non laudes querendæ, sed opprobria.

Math. 5. 11. Psal. 4. 2. Psal. 68. 21.

c

Duo genera doloris.

d

Nulla vita expers curarum.

Isai. 1. 5.

Eccle. 2. 14.

Comparatio vitæ monasticæ et sæcularis quoad mulieres.

Non omnia omnibus quadrant.

Math. 9. 17.

NOT. 91. Tres ordines hominum.

ut

AUCTORE
S. ATHANASIO.
Psal. 68. 3.

ut volatilia; alii aquis peccati immerguntur, ut pisces; de quibus insinuavit Propheta: Veni in altitudinem maris, et tempestas me demersit: et ita se habet natura animalium. Sed nos velut aquilæ, quibus alæ concessæ sunt, sublimia petamus, et conculemus dracones et leones; et sub jugum mittamus adversarium, qui nos olim subjugatos tenebat: hoc autem faciemus, si totum animum consecramus Salvatori nostro Jesu Christo.

a Idem habetur in vitis PP. lib. 5, libel. 8, n. 19.
b Clarius loco cit. in vit. PP. et amittit virtutum rigorem. multum vigorem.
c Idem refertur in vitis PP. lib. 5, libel. 10, n. 71.
d Melius Pelagius loco cit. in vitis PP. vertit: quam tædium appellaverunt.

CAPUT VII.

De cavendis dæmonum insidiis.

Diabolus impedit ascensum ad caelos.

Sed quo magis nos in altum sublevamur, eo magis adversarius impedire conatur volantes, objectis tendiculis ante oculos. Verum quid miri est, ut adversarios habeamus cum ad Deum tendimus, qui vilissima etiam nobis invident? Ægre enim permittunt hominibus eruere thesauros sub viscera terræ abditos. Unde si adversantur nobis in rebus quæ constant tantum exteriori terrestri specie, quanto magis id facient in regno cælorum?

a
Cavendæ tentationes externæ et internæ.

b
c

43 a Igitur oportet nos omnino armari contra illos: nam extrinsecus circumeunt, nec minus intrinsecus nos aggrediuntur. Anima quidem nostra ad instar navis aliquando submergitur, a superingruentibus b tricyimis et fluctibus undarum extrinsecus, quandoque vero c a sentinæ et saburræ intus pondere deprimitur. Perdimur enim aliquando ab extrinsecus peccatis actualibus, quandoque vero ab internis cogitationibus. Igitur oportet nos observare, cum externos insultus dæmonum, tum internam sentinam cogitationum expurgare. Oportet nos omnino vigilare contra cogitationes: semper enim nobis imminet. Sæpe in periculis maris etiam maximis, cum montes undarum ingruunt, nautas servari videmus, implorato a vicinis navigiis auxilio; sed sentina tranquillo sæpe mari, et nictantibus proretris periculosius discrimen inferre solet, ut incautos sæpe opprimat.

Varie impugnat nos dæmon.

d

1. Cor. 10. 12.

Psal. 103.

Comparatio vitæ monast. et sæcul.

e

Qui stat videat ne cadat.

46 Oportet igitur nos impensissime adhibere animum cogitationibus: nam adversarius statuens convellere animam ac domum, vel dejicit eam funditus a fundamento, vel incipiens a tecto demolitur eam integre, vel ingressus per fenestras, patremfamilias constringit, et inde cetera omnia in potestatem redigit. Fundamentum sunt bona opera, tectum fides, fenestræ sunt sensus: per hæc omnia præliatur adversarius. Igitur oportet eum qui seipsum servare cupit multos oculos habere. d Non habemus hic in quo feriemur ab omni cura: dictum est enim in Scriptura: Qui stat videat ne cadat.

47 In ignoto mari vela facimus; et vita nostra vocatur mare a Psalmista. In mari autem quædam sunt loca petrosa, syrtes et aræ, quædam monstris et phocis plena, quædam denique tranquilla. Nos videmur in tranquillis locis maris navigare, sæculares in periculosioribus. Præterea die navigamus sub ductu proretræ, qui est Sol justitiæ; illi noctu feruntur, quo fors ventusque tulerint; non sciunt quo feruntur. Sed contingit sæpe ut sæculares in tempestate et tenebris existentes ratem suam servent e clamando et vigilando; nos vero in tranquillitate maris submergamur, relicto clavo justitiæ.

48 Videat igitur qui stat ne cadat. Nam qui cecidit, unica modo cura superest, ut resurgat: sed qui stat, det operam ne cadat. Casus enim varii: omnes qui cadunt, vere privantur statione; sed aliqui ubi surrexerint parum notabilis damni accipiunt: qui vero stat non spernat casum alterius, sed caveat sibi

ipsi et timeat ne cadens pereat, et in profundissimum barathrum deturbetur. Probabile enim est, ut tanta sit profunditas barathri, ut cum vox inelamantis nequeat exaudiri, opem nec petere neque consequi valeat. Dicit enim justus: Ne absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Primus qui cecidit, hæsit in luto: considera illum et vide ne cadas, et tu fias etiam præda feris. Qui cadit non firmavit gressum nec præclisit portam domus. Ne permittas oculis ne nictari quidem; sed semper in ore habe divina illa Psalmistæ: Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in mortem. Vigila continuo propter leonem illum rugientem.

Psal. 68. 16.

Psal. 12. 4
1. Pet. 5. 8.

a Idem habetur in vitis PP. lib. 5, libel. 11, n. 33.
b Tergitur dicitur procella maxima, quod triplex fluctus in unum quasi coeal. Latini fluctum decumanum vocant, quia fluctus decimus esse maximus dicitur.
c Ibidem Pelagius, crescente sentina demergitur.
d Habetur hoc eodem libel. 11, n. 34.
e Additur recte loco cit. ad Deum.

CAPUT VIII.

De arrogantia et pusillanimitate curandis.

Verba quidem ista conferunt ad repellendam præsumptionem, ut per poenitentiam et contritionem salutem consequamur: vide et considera teipsam; ut illa es quæ stat. Duplex tibi incumbit metus, ne aut convertaris ad vomitum per sociordiam suggerente tibi adversario materiam, aut inter currendum rumpantur tibi crura, et supplanteris. Adversarius enim a tergo nos trahit ad se, cum videt nos torpescere aut segnescere: aut contra cum videt nos sedulo nimis incumbere exercitiis spiritualibus, clam irrepit et latenter insinuat se animis nostris per præsumptionem, et ita perditum it generosissima quæque pectora et animos viriles mortalium. Præsumptio enim telum extremum est, et præcipium omnium malorum adversarii; a qua ipsemet deturbatus fuit, et per quam potentissimos mortalium conatur diruere. Nam sicut peritissimi rei militaris magistri solent, postquam minora tela consumpta sunt pendente adhuc victoria et stantibus etiamnum adversariis, sumere fortissima arma, in quibus omnis spes victoriae sita est; ita et diabolus postquam absumpsit primores laqueos, in extremis arripit acinacem arrogantia. Sed quænam sunt primæ tendiculae illius? Patet quod eæ sunt gula, voluptates, lautitia, et luxuria: hæc enim maxime quadrant adolescentibus in tenera etate: post ista vero sequuntur amor habendi, pleonexia, et similia his. Unde cum misera anima se expedierit istis laqueis, ventrem superarit, et voluptates abdominis subjugaverit, et cum pecuniam contempserit; tunc ad incitas redactus male semper animatus adversarius, suggerit animo incompositum motum: inflat eum, ut se indecenter efferat supra sorores. Grave hoc et deleterium venenum adversarii: multos repente occæcatis eo solo perdidit. Suggestit animo cogitationem spurcam et lethalem: facit ut videatur sibi comprehendere ea quæ ab aliis non poterant intelligi, et quod antecellit alias jejuniis, et gravem segetem affigit bonorum operum præ aliis omnibus: memoriam vero peccatorum omnium expungit, ut seipsam extollat supra alias quibuscum conversatur. Nam decumana errata e memoria labuntur. Non facit autem istud adversarius ad utilitatem animæ illius, sed ut misera non habeat unde proferat medicinalia illa et salutaria verba: Tibi soli peccavi, miserere mei. Sicut neque ista: Confitebor tibi Domine in toto corde meo. Sed quemadmodum ipse in superbia sua dixit: Ascendam et ponam thronum meum; sic et miseram istam protrudit ex arrogantia ad principatus, primos consessus, atque adeo magisteria et professionem sanandi. Sed revera talis anima ad hunc modum delusa et insanabili quasi vulnere percussa perit.

Præsumptio cavenda.

Quomodo ea suggeratur a dæmone.

Psal. 50. 6
Psal. 9. 2

Isai. 14. 14

Quid

50 Quid igitur faciendum, cum ejusmodi cogitationes jam subierunt animum, et illum tenent? Incessanter oportet meditari eloquia illa divina Prophetæ: Ego sum terra, et non homo, et alio loco: Ego terra sum et pulvis. Nec non et illa Isaia: Omnis justitia hominis sicut pannus menstruatae. Quod si cogitationes istæ acciderint ei quæ seorsim agit solitariam vitam, ingrediatur cœnobium, hoc est communem cum aliis solitudinem, et cum aliis degat: et si acciderit propter nimium rigorem vitæ ut hoc modo capta sit, cogatur et bis quotidie comedere, et ab aequalibus ætate objurgetur identidem et impropere, ac si parum præstitisset: quodlibet ministerium obeat: proponantur ipsi et recitentur Sanctorum præclariore vitæ, quæ sunt supra imitationem et omni prædicatione majores: et virgines quæ cum illa conversantur in hoc incumbant in primis, ut actiones suas et exercitia virtutis ad aliquot dies intendant, ut illa cum viderit præstantiam virtutum aliarum, discat Christiana vela submittere et se ipsam minus aestimare.

31 Verumenimvero ante venenum arrogantia præcedit aliud malum, nimirum inobedientia: sed per alexipharmacum obedientia præscindere possumus late serpens virus, quod animam perdit ad instar phagedænæ ulceris. Nam obedientia, ut dictum est in sacris litteris, plusquam sacrificium.

32 Oportet igitur aliquando præcidere aestimationem in tempore aliquando vero in tempore laudare et ad admirationem usque extollere: laudare quidem cum anima dedita desidat torpescit vetero, in primis enim cum mortua videtur ad omnem sensum et progressum virtutis, hanc oportet excitare laudando, et si cœperit vel tantillum boni facere, oportet prædicare admirando, et peccata illius, elephantina licet et inhumana, ducere tamquam minima et parvi momenti. Nam diabolus cum statuit omnia susque deque agere, subtrahit quidem peccata e memoria bonis, et bene exercitatis; intendit enim tunc augere presumptionem, sed in neophytis, quæ recens susceperunt professionem solitudinis, et leviter tantum imbuta sunt ascetica disciplina, proponit ante oculos omnia peccata, quotquot fecerint nullo præterito, quia scilicet intendit inducere eas ad desperationem. Oggerit enim aliquando: Quæ spes tibi reliqua esse potest, quæ usuram corporis præbui viris? alii vero ita: Tanto desiderio flagras habendi, ut impossibile sit te salutem consequi posse. Sed ejusmodi animas fluctuantem oportet consolari, et hoc modo eis dicere: Raab quidem scortum fuit, sed tamen per fidem servata est. Paulus persecutor erat, sed postea factus est vas electionis. Matthæus publicanus fuit, sed nemo ignorat gratiam quam accepit. Latro etiam furtis et homicidiis infamis, sed tamen primus reseravit fores paradisi: ac propterea ut ad istos intendens oculos ne despondeat animum propter peccata.

33 Sed iis, quæ presumptionis veneno tinctæ sunt, accuratior medela a majoribus rebus petenda videtur? Oportet enim dicere eis: Quid ita inflaris? an quia abstines carne? sed alii sunt qui etiam a piscibus: an quia vino? sed et alii etiam oleo: an quia profers jejunia usque ad vesperam? sed et alii sine cibo agunt usque ad secundum et tertium diem: an quia non uteris balneo? sed et multi valetudinarii abstinere eo penitus, ob morbum aliquem corporis: an places tibi quia dormis humi in ulva et cilicino stramento? sed quamvis et hoc faceres, non foret alioqui magnum; nam sunt alii qui substernunt scrupulos ut lictis alioqui naturæ preventur, atque alii etiam se suspendunt in oscillis tota nocte: et quamvis hæc omnia faceres, et ad extremum exercitii pervenires, ultra quod non posses ulterius progredi; non debes tamen inde cristas erigere: nam daemones plura fecerunt et faciunt: nec enim comedunt, nec bibunt, et etiam

in eremis agunt, cum tu in antro degens videris tibi magnum aliquid præstitisse.

34 His igitur et similibus rationibus sanare poterimus ista carcinomata contraria inter se, nimirum desperationem et presumptionem: nam quemadmodum ignis cum nimis ventilatur perit, sicut et cum novo subinde respiraculo aeris destituitur non minus extinguatur; ita et virtus enervatur ex presumptione et arrogantia, quantumvis extremum exercitii consecuta fuerit; atque etiam ex socordia corrumpitur, cum nos metipsos non movemus ad ventilationem Spiritus sancti. Acies acuta proclivius sub cote frangitur; sic et acesis intentior brevi a presumptione corrumpitur. Unde oportet nos ex omni parte tenere animam bene munitam, et rigorem exercitii a causone arrogantia deflectere ad moderatiora et umbrosa tempe humiditatis. Est quando oportet proscindere superflua ramalia et luxuriantia, ut radix promat bona germina.

35 Quæ vero capta est periculo desperationis, procurandum est prædictis rationibus, ut cogamus eam quasi vi, si fieri possit, ut animum sursum erigat. Nimis enim tum animus serpit humi. Nam agricolæ periti, cum vident plantam aliquam sublestam et exiguan, largius irrigant, et magnam curam adhibent ut crescat: sed cum vident surculum præcœcem, amputant in tempore, et ut superfluum et luxuriantem abjiciunt, nam solent ejusmodi citissime siderari et arescere. Sic et medici aliquos ex infirmis alunt ampliore diætâ, et ad deambulandum et exercitia invitant; alios vero quasi vinctos detinent in inedia et tenuiore victu.

36 Manifestum igitur est arrogantiam malorum pessimum esse: quod et contraria virtus ostendit, nimirum, humilitas. Sed haud facile est humilitatem assequi. Nisi enim quis rejecerit a se omnem opinionem aestimationis, non poterit thesaurum hunc nancisci. Est enim humilitas virtus adeo sublimis, ut diabolus cum videatur alioqui omnes alias virtutes specie aliqua imitari; sed humilitatem non tantum nequit imitari, sed nihil penitus novit de illa, quid omnino sit. Igitur Apostolus cum probe sciret stabilitatem et firmitatem humilitatis, præcepit nobis ἐγκρατίζεσθαι, hoc est in sinu illam et ulnis gestare eamque induere, qui bonas actiones agunt, sive jejunant, sive opera misericordiae exercent, sive docent. Si temperatus es et intelligentia præfulges, pone humilitatem tibi in murum aheum, cingat humilitas omnes virtutes. Vides hymnum illum trium puerorum, ut aliarum virtutum tam raram mentionem fecerit, et humiles convinxerit cum tribus collaudatoribus illis, nec numeraverit inter eos temperatos, nec eos qui paupertatem susceperunt. b Sicut impossibile est navem extrui sine clavis, ita salutem consequi sine humilitate.

37 Quam autem præcellens sit virtus et salutaris humilitas, vel hinc discere licet, quod Christus Dominus cum in terras descendit ut œconomiam incarnationis impleret, humilitatem induerit: Discite, inquit, a me quia mitis sum et humilis corde. Considera quis est qui dixit: Disce ad unguem quod dico: sit humilitas alpha et omega omnium bonarum actionum tuarum. Humilitatem autem seu mentem humilem dicit, non specie tenus exteriori tantum, sed innuit interiorem hominem. Verum quidem, quod exterior homo sequitur interiorem. Novit Dominus, quod omnia mandata fecisti, sed injungit tibi de novo, ut redeas ad carceres et sumas principium novæ servitutis: dicit enim, et cum hæc omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus.

38 Humilitas igitur perficitur per impropria, contumelias, et plagas; ut audias amens, stultus, egenus, mendicus, caducus, vills, inconsideratus in agendo, infans in loquendo, ignobilis, impotens et similia:

AUCTORE S. ATHANASIO. Contra presumptionem et desperationem.

Desperatio et torpor animi curandus.

Humilitas quam sublimis.

1. Pet. 3. 5.

Dan. 3. 87.

Docet eam Christus.

Math. 11. 29.

Luc. 17. 10.

Perficitur improprie.

not. 92.

Psal. 21. 7.

Isaia 64. 6. Remedia contra presumptionem.

SS. exempla.

Inobedientia monachalis ante presumptionem. Eccle. 4. 17.

Præsumptos oportet deprimere.

Segnes excitare laudando.

Ut reprimenda superbia.

not. 93.

AUCTORE
S. ATHANASIO.

similia : hi enim sunt nervi Christianæ humilitatis. Nam Christus Dominus audivit et passus est ista. Vocarunt enim Samaritanum, et dixerunt quod dæmonium haberet : assumpsit formam servi, colaphis cæsus, et contumeliis gravissimis affectus.

Opere ostenda.

59 Oportet igitur nos imitari humilitatem Christi quæ opere ostensa est. Nam sunt quidam qui speciem sumunt larvæ humilitatis, et humiliant se ipsos; sed nihil aliud intendunt, quam ut capient gloriam : ex operibus vero cognoscuntur. Nam cum in compitis afficiuntur conviciis, non possunt sufferre; sed sicut aspides e vestigio evomunt virus iracundiæ.

^a Καὶ ὁ ἄριστος, ἄρδεντος febris.
^b Idem habetur in vitis PP. lib. 3, libel. 13, n. 43.

CAPUT IX.

Alia Synclitice monita, de ira, detractioe, odio vitandis.

Sermonibus istis omnes præ gaudio valde exultare, et constanter adhuc perseverare audiendo, nec satietatem ullam capere bonorum. Unde sermonem continuans : Magnum, inquit, certamen accedentibus ad Deum, et labor ingens in principio quidem, sed exinde gaudium ineffabile. ^a Nam veluti qui ignem accendere cupiunt, primo fumo corripuntur et lacrymas fundunt, inde optato calore potiuntur; sic oportet et nos divinum ignem accendere cum lacrymis et labore. Ipse enim Dominus protestatus est : Veni mittere ignem in terram. Nonnulli quidem qui tolerant molestiam fumi per socordiam, non tamen accendunt ignem nec calefiunt propter impatientiam, quia recesserunt extra limites Christianæ longanimitatis, et quia gustus eorum valde languidus est.

De caritate et ira.
1. Cor. 13.

61 Unde caritas magnum fundamentum et cimentum est, de quo Apostolus solide sic loquitur : Etsi omnem substantiam distribueris, et corpus tuum in servitatem redegeris, caritatem vero non habueris, factus es velut æs sonans, et cymbalum tinniens. Unde caritas in bonis præcipuum est, sicut et ira in malis gravissimum. Nam totam animam obtegit tenebris et in feritatem trahit, ut rationis impotentes et brutos reddat. Proinde Christus singularem curam gerens salutis nostræ, nihil omnino reliquit vel minimum non munitum in nobis. Adversarius accendit libidinem, Christus nos armavit temperantia; dæmon præsumptionem induxit, Christus posuit ad manum humilitatem; ille odium excitavit, Christus posuit in medio caritatem quæcumque igitur arma movet adversarius contra nos, pluribus nos armavit contra armis Christus, quibus utamur ad salutem nostram et ruinam adversarii.

Ira moderanda.
Jac. 1. 20.

62 Iracundia igitur inter mala pessimum. Ira enim viri, ut scriptum est, justitiam Dei non operatur. Oportet igitur eam moderari freno prudentiæ, cum et in tempore utilis sit. Convenit enim animari et concitari contra dæmones, contra homines vero nequam, quamvis peccaverint : convertere quidem oportet eos sedato animo, cum deferbit furor iracundiæ.

Perniciosa memoria injuriarum.

63 Atque ita irasci quasi inter mala minus videri posset; sed memoria injuriarum est omnium gravissimum. Nam excaecantia, velut fumus ad modicum tempus conturbans animum resolvitur et evanescit; sed memoria injuriarum; ut quæ animæ magis infixæ est, efferat et terribiliorem facit. Canis etenim rabie licet percitus offulcæ lenocinio mitigatus furorem ponit, et alia animalia similiter conversatione curari solent; sed qui vitio isto, retinendarum injuriarum memoria tenetur, non exhortationibus persuaderi, nec alimento mitigari potest; neque tempus, quod alio qui omnia mutat, illum sanare potest. Hi igitur impiissimi sunt omnium mortalium et crudelissimi. Non enim audiunt, nec parent Domino, cum dixit : Vade primum, et reconciliare fratri tuo, et sic offer

Matth. 5. 24.

munus tuum. Et quod alio loco dicitur : Sol non occidat super iracundiam vestram. Eph. 4. 26.

64 Bonum igitur est non irasci. Sed si res ita tulerit, non concessit passioni vel spatium unius diei; dixit enim : Ne sol occidat, cum tu interim expectas dum totum ævum transeat, non potes dicere : Sufficit diei malitia sua. Quid odio habes hominem qui te affecit molestia? non est ipse qui te affecit injuria, sed diabolus. Odio habe morbum, non misellum laborantem morbo. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? De te clamavit Psalmista, cum dixit alio loco : Iniquitatem locutus est toto die; hoc est, toto vitæ tempore prætergrederis præceptum legislatoris dicentis : Ne occidat Sol super iram tuam. Dicit autem quod injustitiam cogitavit lingua tua : non enim imposuisti finem obloquendi patri tuo. Ac proinde justissima est castigatio illa Spiritus sancti in te ab eodem Psalmista pronuntiata : Propterea, inquit, destruet te Deus, in finem evellet te et emigrabit te a tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium. Hæc scilicet sunt præmia eis qui memoria retinent injurias.

Matth. 6. 34.

Ejus damna.

Psal. 51. 3.

NOT. 94.

Psal. 51. 7.

65 Igitur oportet nos cavere ab hoc vitio, nam sequuntur illud plurima mala gravia, invidia, tristitia, et maledicentia : quorum malitia virulenta, licet parva videantur et nullius momenti fere : (sunt enim velut arma ludicra adversarii,) sed sæpenumero vulnera inflicta a bipenni, et majores in usus reservata machæra (qualia sunt fornicatio, homicidium, et pleonexia) sanantur per salutare pharmacum penitentia, cum interim præsumptio, memoria injuriarum, sugillatio, quæ leviter cadentia videntur tela et nullius considerationis, clanculum nos perdunt et incautos, ubi principales partes animæ occupant.

Noxia effecta.

Verum quidem quod non interimunt magnitudine vulneris, sed mera negligentia eorum qui vulnerantur. Contemnunt enim et nihili faciunt sugillationem, et alia ista vitia, sed paulatim ab illis perimuntur.

66 Grave igitur et ærumnosum malum est sugillatio. Est enim cibus et ludus et feriatio nonnullis hominibus. Tu vero noli admittere auribus ejusmodi acroamata vana, neque patiaris tam bonum membrum receptaculum esse vitiorum fratris tui : animum redde purum ab ejusmodi inanibus rebus. Nam ubi receperit semel graveolentem illam impuritatem affectuum rationis expertium, inures non dubium animæ per cogitationes ejusmodi teterrimas maculas. Gratis odisti quibuscum conversaris, quia aures jam tinctæ fuerunt et occupatæ inhumano felle obtreptatorum. Aspice omnes illiberali oculo, quia et oculus, cum a vehementiore aliquo colore imbutus est, nequit de aliis coloribus incurrere judicare.

Sugillatio vitanda.

67 Oportet igitur nos caute conservare linguam et aures, ne quidquam proferamus aut audiamus ex passione. Scriptum est enim : Stultam additionem ne admiseris. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequer. Et alio loco : Non loquatur os meum opera hominum. Nos vero ne loquamur ea quæ non sunt facta ab illis. Oportet igitur nos nullo modo adhibere fidem ejusmodi dictis, sed facere et loqui juxta Lydium sacræ Scripturæ : Ego autem factus sum sicut surdus et mutus.

Eccli. 13. 16.

Psal. 100. 5.

Psal. 16. 4.

Psal. 37. 14.

68 Neque letandum est de adversis proximi quantumvis malus sit et peccator. Sunt enim nonnulli cum vident miserum aliquem fustuario vapulantem, aut abductum in carcerem, barbæ occidunt proverbium illud populare et mundanum : Qui male lectum stravit sentiet noctem laboriosam. Tu igitur, quæ præclare stravisti tibi res tuas, confidis scilicet te quietem habituram in vita. Quid autem faciemus istis qui dicunt, eundem esse interitum justo et peccatori? verum quidem quod ipsum vivere quamdiu hic sumus, est commune omnibus; sed alia ratio vivendi est in hoc, alia in illo.

Non letandum penitenti alienis.

69 Neque

Inimici non habendi odio.
Matth. 5. 46.

Matth. 11. 12.
Nec fugiendum consortium peccatorum.

Psal. 17. 26.

not. 95.

Tres hominum Ordines:

1. *Extremi improbi.*

2. *Medii in virtute.*

3. *Perfecti.*

Matth. 5. 11.

69 Neque oportet odio habere inimicos : ipse enim Dominus hoc præcepit nobis propria voce, dicens : Diligite non modo diligentes, quod peccatores et publicani faciunt, etc. Bonum enim et quod honestum est, non eget lenocinio ad amorem sui : seipso enim attrahit amantes : malum autem, indiget etiam doctrina Dei et labore magno ut evellatur et abstergatur. Regnum enim cælorum non est otiosorum et hominum sine cura, sed violentorum qui vim faciunt.

70 Quemadmodum igitur non oportet nos odio habere inimicos, ita neque oportet nos fugere aut naso suspendere tepidiores et homines desides et pigros. Nam sunt quidam qui dictum illud Scripturæ accommodant sibi ipsis : Cum Sancto sanctus eris, cum perverso perverteris; ac propterea, inquit, fugiamus peccatores, ne pervertamur ab eis. Exignorantia faciunt isti, contrarium dicto. Nam præcepit Spiritus sanctus non conversari, id est perverti una cum perversis, sed advertere eos a perversa via eorum: συνδιατριψετε enim est idem eoloco ac συνεκκλησεις quod transferendum fuit, cum perverso converteris, hoc est perversum convertes, et trahes ad te a via sinistra ad dexteram.

71 Tres sunt hominum sententiæ de eligendo vite genere; quarum una est extremæ malitiæ, altera in statu mediocri, ut quæ ad utrumque extremum respicit, et participare videtur de utroque; tertia denique in apice speculationis sita, non solum seipsam stabilis, sed etiam alias duas inferiores conatur quasi manu ducere ad bonum statum. Mali quidem peioribus mixti plus augment malitiam : medii vero conantur fugere dissolutos et intemperantes, metuentes scilicet hoc ipsum quod modo diximus, ne attrahantur et pervertantur ab illis; pueri enim sunt adhuc in negotio virtutum. Sed tertii qui virili animo præditi sunt, et iudicio confirmato una degunt libere cum malis, et conversantur cum eis; quia cupiunt servare eos quamvis gravia patiantur ab eis. Nam demones insuper eos perditum eunt, ut quorum opera orbantur incendiarii ministris suis. Atque etiam a dyscolis impropria sustinent, et ludibrio habentur ab iis, qui conspiciunt eos una agere cum dissolutis : vituperantur enim ut similes iis quibuscum conversantur. Sed illi audientes ista, quæ ab hominibus profecta sunt, velut encomia sua, intrepide exequuntur opus Dei. Dictum est enim : Gaude et exultate, cum omne mendacium adversus vos dixerint homines. Vere igitur actiones istorum similes erant actionibus Domini : nam Dominus comedebat cum peccatoribus et publicanis. Magis autem studiosi sunt fratrum suorum, quam sui ipsorum : nam aspiciunt peccatores sicut aedes conflagrare; propria sua negligentes, aliena procurant servare, et ustulata recolligentes etiam ex mediis flammis acerrimarum contumeliarum ambusti emergunt. Qui vero medii sunt cum vident fratrem flagrantem incendio peccati, aufugiunt, timentes ne et ipsos tangat incendium. Primi denique partes agunt malorum vicinorum insuper augentes incendium, in exitium proximi subministrant propriam malitiam, seu novam materiam igni : ac si quis ardenti navigio ex pice pro aqua suggereret pissasphaltum aut cedriam. Boni vero contra faciunt : nam proprias facultates suas postponunt salutem proximi. Hæc enim sunt signa veri amoris, et hi sunt custodes sinceræ caritatis.

a Idem habetur lib. 3. de vitis PP. libel. 8, nu. 16.

CAPUT X.

De eleemosyna spirituali et corporali vitæque religiose exercitatione.

Connexa inter se vitia : nem virtutes.

Sicut vero vitia dependent inter se mutuo unum ab alio : nam cupiditatem habendi sequitur invidia, dolus, perjurium, ira, et memoria injuriarum; sic et

virtutes coherent cum caritate ; nimirum mansuetudo, tolerantia, longanimitas, et perfectum illud bonum actemosyne dicta, quæ est spontanea abjectio bonorum propter Christum. Nec enim accidit virtutem hanc dilectionis attingere nisi ex abjectione bonorum : neque injunxit Deus caritatem erga unum solum, sed erga omnes. Non oportet igitur divites, quibus suppetit copia, despiciere egenos : sic enim abraditur aliquid a caritate : quamvis non sit penes hominem sufficere omnibus, Dei enim hoc opus.

73 Quid igitur, inquit, de eleemosyna angustaris? et ipsa occasio est retinendarum divitiarum. Secularibus injuncta fuit. Non enim tam præscripta fuit nutriendorum pauperum gratia, quam ob caritatem: nam Deus qui regit res divitis, idem nutrit pauperem. Superflue igitur datum est præceptum eleemosynæ? absit, quin potius est initium caritatis idiotis et ignorantibus : sicut enim corporalis præcisio præputii; delineatio erat præputii cordis, sic et eleemosyna constituta ut esset pædagogus caritatis, ac proinde quibus caritas ex gratia data est, insuper erit eleemosyna.

74 Hæc vero non ita dicta sunt a me, ut traducam eleemosynam, sed ut ostendam puritatem paupertatis spontaneæ, et abdicacionis vel renuntiationis bonorum. Minus non sit impedimento majori. In parvo recte fecisti id quod est minus : omnia enim distribuisti ad assem : age respice sursum ad id quod est majus, caritatem scilicet : sub cruce enim es : liberalem illam vocem emitte debes : Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Dignus factus es imitari libertatem illam linguæ Apostolorum : Dixit enim Petrus cum Joanne : Aurum et argentum non est mihi : gemina quidem lingua, sed fides uniusmodi ambobus.

75 In sæcularibus etiam non simpliciter agenda eleemosynæ indiscrete pro re nata. Dictum est enim: Oleum peccatorum non impinguet caput meum. Oportet igitur eum qui exercet eleemosynam habere iudicium et animum Abrahami, qui factum justum juste exhibuit. Nam cum convivio acciperet hospites, cum epulis et scitum factum edidit. Scriptum est enim : Ipse stabat ministrans, non permittens ut vernæ participes essent tanti ministerii. Vere tales accipient mercedem eleemosynæ, et in secundo ordine existunt. Dominus enim qui mundum fabricatus est, duplicem ordinem posuit incolarum; aliis quidem qui recte vitam agerent permisit matrimonium filiorum procreandorum causa, aliis vero propter puritatem vitæ assignavit castitatem, æquales faciens eos Angelis. Illis quidem tradidit leges vindices et disciplinas; his vero dixit : Mihi vindicta, ego retribuam, inquit Dominus. Illis dixit : Laborate terram his vero : Nolite solliciti esse de crastino. Illis legem dedit, his vero in propria persona intimavit ex gratia mandata sua.

76 Crux est nobis trophæum victoriæ. Nam professio nostra nihil aliud est quam renunciatio vitæ, et meditatio mortis. Sicut enim mortui non operantur corpori, ita neque nos debemus operari : jam enim fecimus quæ facienda erant corpori, cum eramus pueri. Dicit enim Apostolus : Mundus mihi crucifixus est et ego mundo. Vivamus igitur animo, et animo ostendamus virtutes, exerceamus animo eleemosynam. Beati enim misericordes spiritu. Sicut enim ibi scriptum est, qui concupiverit mulierem, sed sine consummatione operis, facit peccatum quidem, sed ἀμάρτυρον, hoc est, cui nullus est qui testimonium ferat, nisi vermis intus ; ita se habet in negotio eleemosynæ. Nam eleemosyna perficitur, cum anima intus operationem complet, quamvis non adsit pecunia, majori honore affeitur.

77 Quemadmodum in mundo patribus familias varia sunt ministeriorum genera; nam alios rus ablegant ad colenda prædia et sobolis procreandæ causa; ex quibus

AUCTORE
S. ATHANASIO.

Quomodo eleemosynæ virtus conveniat monachis.

not. 96.

Matth. 19. 27.

Act. 3. 6.

Eleemosyna discreta facienda.
Psal. 140. 5.

Gene. 18.

Antithesis vitæ cælibis et conjugatorum.

Rom. 12. 19.

Matth. 6. 31.

Gal. 6. 14.

Matth. 3. 7 et 28.

Eleemosyna interna et externa.

Comparatio vitæ cælibis et conjugalis.

CAPUT XI.

*Vana Genethliacorum judicia refelluntur.*AUCTORE
S. ATHANASIO.

quibus qui nascuntur si viderint aliquos ex eis modestos et sub liberali aliqui forma, domum ducunt et nutriunt eos in propriis aedibus ministeria propriae sibi personae; sic et Dominus alios quidem posuit in praediolo mundi hujus, qui honestum matrimonium patrarent; alios vero melioris utpote consilii viros in proprium usum sibi reservavit; et hi quidem sunt qui ab omnibus terrenis negotiis separantur. Nam jam herili mensa dignati sunt, nec sunt solliciti de vestitu; Christum enim induerunt.

Utriusque fi-
nis.

78 Amborum igitur unus Christus est. Nam sicut ex eodem frumento est palea et semen; sic ex eodem Deo sunt qui vitam recte traducunt in mundo, et qui vitam solitariam elegerunt. Utrique autem suus usus: Folium quidem ad utilitatem et tutelam seminis, fructus vero et semen ad propagationem. Ideo necessaria inquisitio seminis: ex eo enim generantur omnia. a Sicut igitur non est tempore eodem herba cum semine, sic impossibile est, ut circumstante nos gloria mundi hujus caelestem fructum producamus: sed decidentibus foliis, et arescente culmo, seges messoris falcem expectat; sic nos abjectis cogitationibus terrenis velut foliis, et exsiccato sceletio corporis velut arista, et erecta mente in altum, poterimus fructum salutis producere.

b
Vita religio-
sae prepara-
nda mens.

79 b Periculosum quidem opus, fateor, hominem in ista incumbere, qui non prius in palaestra practicae vitae praexercitatus est. Sicut enim si quis sub caduca et ruinam minantia tecta alios domo exceperit, pauperiem facit cadente domo; ita et isti nisi prius semetipsos bene aedificaverint, una perdunt accedentes cum seipsis. Verbis quidem exhortantur et invitant ad salutem, sed malis moribus et exemplis athletas potius gravi damno afficiunt. Nam nudi sermones eorum et monogrammi videntur similes picturis quae scitis quidem, sed facile debilibus coloribus exaratae pereunt brevissimo tempore, et leviusculo aurae flamine, vel aquae guttula evanescent. Sed doctrinam practicae quae agendo comparata est, non omne tempus delere potest: sermo enim ad vivum insidens solida penetrat anima aeternum monumentum et exemplar praebet fidelibus.

Tota excelen-
da anima.

80 Oportet igitur nos habere curam animae, non in superficie tantum, sed eam totam excolere quanta est, et in primis ad profunda illius descendere. Abscedimus quidem comam, abjiciamus etiam cum coma et tineas in capite, quae si diutius relinquuntur, non exiguum dolorem excitabunt. Capillamentum erat mundus, vitae hujus honores, gloria, facultates, vestes splendidae, stola, balnea, cupidiae: haec omnia jam dum decrevimus abjicienda: eja agite, quin potius abjiciamus lethales tineas animae? sed quanam sunt haec tineae? sugillatio, juramentum, et amor pecuniae. Caput igitur nostrum est anima. Quousque quidem in aulis rerum mundanarum tegebantur animalcula ista, videbantur latere; nunc vero praescissa coma denudata omnibusque exposita sunt, propterea in virgine vel in monacho etiam levissima peccata prostituta sunt, sicut in munda domo animalculum vel galbano tenuius fit conspicuum: in saecularibus vero sicut in teterrimis lustris latent maxima venenatorum monstra stabulantia, et sub densitate silvae delitescunt. Oportet nos assiduis februis expurgare domum, et circumspicere ne aliquid ex venenoso hoc genere animalium subeat penetratula animae, et divino suffumigio orationis intimos recessus obire. Sicut enim acerrima pharmacorum fugant animalia venenosa, sic et oratio cum jejuniis profligat cogitationes immundas.

Peccata mo-
nachorum et
virginum ma-
gis conspicua.

a Idem habetur lib. 3 de vitis PP. libel. 8, n. 20.
b Haec etiam habet Pontanus nu. 1.

Fatum crede-
re, grande ne-
fas est.

Inter lethalia animae est et hoc, quod sinimus nobis persuaderi ab assertoribus fati, quam et γένεσιν vocant. Gravissimus si quis alius est hic stimulus adversarii: in bonis quidem ubi primum pestiferam notionem menti exhibuerit, abscedit illico; sed in incautis vel tyrannidem exercet. Nemo enim eorum qui cum virtute vitam transigunt, crediderit aut ad miserit tam lethalem et subventaneam doctrinam. Deum enim ponunt principium omnium bonorum quae sunt et fiunt, et secundarium ponunt propriam cujusque voluntatem, penes quam sit arbitrium et imperium virtutis et vitii. Sed cum aliqui ex incuria patiuntur quae aliqui non sperabant, statim confugiunt ad demonem hunc et sacram anchoram fati. Nam sicut filii dissoluti et nepotizantes, qui aegre ferunt ferulam parentum, quamvis in salutem eorum adhibitam et utilitatem, emansores tamen fiunt, et fugiunt in deserta ista loca moriae, et seipsos mancipant ferinis et barbaris opinionibus daemoniorum. Nam cum veniunt confiteri propriam voluntatem ipsorum causam esse eorum quae ab ipsis facta sunt, culpam conjiciunt in nescio quae, quae dicunt sibi deesse; ac si illa causa esset mali, quia illis carent.

82 Atque adeo seipsos plane alienantes a numine Dei, dicunt omnia quae libidinem sapiunt, provenire a nativitate. Nam cum scortationibus, furtis, avaritia laborant, et sponte dolos elegerunt; ipsi actiones suas et vitam torserunt a recta via veritatis, et finis intentionis eorum est peremptoria desperatio. Necesse est etenim rationibus istis apud eos e medio tolli Deum, et praeterea judicia. Dicunt enim: Ita statutum est et ratum in tabulis fati, me scortaturum, aut expilatorem futurum. Frustrane sunt judicia? justa enim est poena eorum quae sponte committuntur. Et actiones involuntariae, quae ab aliqua causa fiunt velut coactae, reddunt auctores inculpabiles: ac proinde tollitur e medio iudicium.

Genethliaco-
rum impietas.

83 Quomodo vero tollatur majestas Dei apud eos etiam, audiendum est. Dicunt enim Deum vel primas tenere vel secundas, vel tantum jure coexistisse aliis causis agentibus, secundum vanam futilitatem eorum. Si dicunt Deum primas tenere, necessario sequitur omnia facta esse per eum: ipse enim in omnibus est; atque ita dominus esset fati. Unde si dixerint se expilatores esse, aut subseccores alieni thori, ex nativitate, necesse est Deum esse causam mali media nativitate, quod est absurdum et impium dictum. Si vero dicunt Deum tantum secundas tenere, consentaneum est Deum esse ministrum, et sub aliquo alio: necesse est autem secundarium obsequi primario, et quodcumque primarium decrevit facere. Atque ita etiam Deus erit causa mali secundum eos, quod nefas est dictum. Si denique volunt Deum tantum coexistere aliis causis, ac si nihil operaretur, tunc ea quae naturas habent inter se repugnantes, continuum bellum agitantur contra se mutuo. Unde rationibus istis summario convellitur vana istiusmodi opinio, de quibus loquitur Scriptura: Dixit insipiens in corde suo, non est Deus, et Iniquitatem in excelsu locuti sunt.

Dei majesta-
tem tollunt.

Psal. 13. 1.

84 Praetendunt autem isti praetextus in peccatis. Caecutientes enim mutilant Scripturas, ex quibus male sanam doctrinam suam comprobent. Primum venenum suum haurire et vomere conantur ex Evangelio, ubi dicitur: Generatio autem Christi sic erat. Praeterea id quod dicitur Verbum incarnatum esse, insinuat consequenter nativitatem, et si aliquid etiam mentiuntur de stella, discant demonstratum in ea gloriosum adventum illius. Unica stella illa lucidissima fuit nobis praeco veritatis. Sed fatuum hoc fatum multos induxit ad captandum nativitates humanas:

Vana eorum
argumenta,
ex Scripturis.

NOT. 97.

unde

Isai. 45. 7.

unde manifestum fit omnibus, quam omnino malitia sibi adversetur. Deinde et Isaiam trahunt in confirmationem amentiae suae. Ferunt enim eum dixisse ista: Dominus faciens pacem, et creans mala. Apud omnes in confesso est pacem esse opus Dei, sed malitia apud eos regnat: malitia, inquam, quae est in anima, sed mala quae a Deo infliguntur nobis, sunt utilissima; sunt enim ad salutem animae, et disciplinam corporis, fames, pluvia, morbus, paupertas, et aliae ejusmodi calamitates. Salutaria enim medicamenta ista reputant illi mala animae, et concipiunt ut vere mala. Infliguntur autem ad correctionem bonorum: quis enim filius est, quem non castigat pater? Denique et ista proferunt: Non sunt in homine viae suae, sed in propriam confusionem eorum. Nam cum viam non habeant, cupiunt rimari vias: pleonexia non habet viam, neque gula, nec fornicatio: non sunt enim ἀνορθότατα in seipsis, μή ἔντα, hoc est res quae in se ipsis nullum fundamentum habent, nec vere sunt, haec illi putabant esse vias; sed scriptura eo loco vocat vias illas, nimirum quae sunt communes omnibus, vitam et mortem: vere enim haec viae sunt introitus in theatrum istud mundi, et exitus inde.

Jeremiae 10. 23.

Eorum finis. NOT. 98.

Ejus opinionis auctor diabolus.

Stolida quorundam curiositas.

Psal. 8. 3.

85 Omnia igitur faciunt mali ut semetipsos dimoveant a libero arbitrio: et omnem curam suam ponunt in hoc, ut libertatem cum servitute commutent. Hoc enim est proprium opus malitiae, ut semper seipsum commisceat cum deteriori: ipsi sibi testes assidui sunt et locupletes, ut qui se ipsos manciparunt malitiae. Sed magisterium impostorii stratagematis hujus est diaboli: operam enim dat per malesanas ejusmodi prolepses deorsum inclinare inertia et servilia ingenia, non permittens eis, ut caput erigant ad recognoscendam veritatem: sicut navis sine gubernaculo in alto semper fluctibus agitur, sic istis undequaque ingruunt pericula, nec portum salutis petere valent, quia navarchum et proretam dereliquerunt. Atque ita in errore detinet diabolus eos, qui ipsi mancipati et dediti sunt. Saepè etiam bonis insidiatur, volens per ista cursum eorum laudabilem interrumpere. Suggestit enim illis in mentem, omnem bonam fortunam et prosperitatem a motu astrorum provenire: proponit autem rationem istam adversarius iis, qui a philosophia saeculari transmigrant ad professionem vitae solitariae. Prudens quidem diabolus in malo, suggerit congrua naturae ejusque, aliis quidem assidue instat per desperationem, alios trahit per vanam gloriam, alios supplantat per cupiditatem: in summa, sicut perfidus medicus propinat deleteria hominibus; hunc quidem jecinorosum perdit suggestens venenosum pharmacum cupiditatis; alium vero cardiacum, accendens animum ad iram; alius denique obtundit hegemonicas partes animae, vel cecitate obfuscans, vel vertigine curiositatis distorquens.

86 Quosdam igitur pervertit per questiones ineptas: nam cum insana libido mentem incesserit Deum et naturam Dei scrutari, impingunt, et naufragium patiuntur: aurigulae quidem male experti, qui nondum didicerunt lora vitae practicae regere, audent se committere alis speculationis; unde pessum cadunt praecipites vertigine acti mysteriorum. Nam id quod primum erat ordini cum non sunt assecuti, aberrant etiam a secundo. Ut qui in primum elementum litterarum incidunt, primo aspiciunt figuram, inde nomen addiscunt, deinde numerum, ac denique tonum et rectam pronuntiationem. Si igitur opus est tanto impendio morae et artis ad cognoscendum primum tantum elementum, quanto plus temporis et laboris praemittendum est ad contemplandum ineffabilem majestatem creatoris mundi? Verumenimvero nemo gloriose praesumat divinam naturam comprehendere per exoticas scientias gentilium: decipit enim seipsum hic quicumque ita cogitat illusor a diabolo, dicit enim Psalmista: Ex ore infantium et lactentium

perfectisti laudem. Et ipse Dominus in Evangelio voce propria dixit: Sinite parvulos venire ad me: talium est enim regnum caelorum, et alio loco dixit: Nisi efficiamini sicut parvuli isti. Eruditus es propter mundum? sis stultus propter Christum: evelle vetera, ut plantes nova: destrue fundamenta caduca, et ponas adamantinam basim Christi, et aedificeris sicut Apostolus super petram firmam.

87 Non oportet igitur nos contentiosos esse in inanibus verborum disceptationibus; ne nimium vacemus eis. Nam potest diabolus non parum detrimenti inferre per intempestivam loquacitatem: multos laqueos habet, anceps peritus est, parvos laqueos ponit minoribus avibus, majores et robustiores destinat majoribus. Gravis et perniciosus laqueus est, fidem ponere in nativitatibus. Fugiendae omnes ratiocinationes, quae eo tendunt: Atqui nolenti fidem, inquis, extorquebunt per opera et prognostica. Sed tota ratio conjecturalis iudiciumque incertum est: non enim quae ab illis praedicuntur, necessario succedunt. Nam sicut in idiotis et nautis est qualis qualis ratio praedicendi ventos et pluvias ex acquisita experientia et proprietate nubium; ita in istis est putidiuscula quaedam notitia praedicendi a daemonibus profecta: nonnulla enim et ipsi conjectura consequuntur, sicut et ventri loqui pythones. Atque hoc in primis sufficiens est ad detegendum vanam opinionem eorum: nam si conjecturae et mendacia eorum a daemonibus profecta sunt, vana est omnis nativitatum calculandi professio.

88 Et si adhuc perseveraverit diabolus patrocinari scientiae divinandi: poterimus et hinc eum falsi convincere, ex eo quod alias bellum infert animae per alias opinionis contrarias huic. Nam quod inconstans, et instabile est; et quod instabile est, proximum est interitui. Non enim contentus est diabolus prima illa malitia, sed etiam suggerit animae casum et fortunam, quae sunt contraria fato; et mentem nostram statuit nihil aliud esse, quam germen quoddam naturae, et dissoluto corpore una interire animum. Haec suggerit nobis, ut animam sopitam detineat philtro socordiae. Sed non debemus assentiri ejusmodi suggestionibus tamquam veris: ipsae enim malitiam suam aliquando proderent, modo hoc modo illo modo observant, et nictu oculi evanescent. Novi etenim servum quemdam Dei, qui vitam transigebat in virtute: cum sedebat in cellula, observabat insultus cogitationum, et in numerato tenebat quamnam prima esset et quae secunda, et quantum quaeque duraret; quo ordine succederent inter se, praecederentne an subsequerentur collatae cum die praecedente: sic accurate cognoscebat gratiam Dei, et proprias vires suas ac perseverantiam, ac praeterea demolitionem adversarii.

89 Oportet nos eandem regulam observare, nam qui mercaturis incumbunt, expendunt quotidie commodas occasiones negotiandi, lucrum semper et plus libenter arripiunt, jacturas fugiunt. Multo magis istis oportet eos vigilare qui mercaturam profitentur verorum thesaurorum et plura bona appetere, et graviter ferre metu iudicii, si adversarius vel paucillum surripuerit; non tamen despondere animum, et desperanter omnia projicere propter dilectum, quod ab invito profectum est, sunt tibi nonaginta et novem oves, vade quaesitum unicam quae amissa est: ne consterneris propter unam et fugias Dominum. Alioqui sanguisuga ille tartareus diabolus in captivitatem ducet universum actionum tuarum gregem, et te perdet. Ne igitur locum deseras propter unum. Dominus benignus est. Nam per Psalmistam dictum est: Cum ceciderit non collidetur, quoniam Dominus supponit manum suam.

AUCTORE S. ATHANASIO. LUC. 18. 16. Matth. 18. 3.

Fugiendae vanae disputationes.

Genethliaca tota conjecturalis et vana.

Casus et fortuna a diabolo suggeruntur.

Ingressus cogitationum examinandus.

Psal. 36. 24.

CAPUT

AUCTORE
S. ATHANASIO.

CAPUT XII.

Profectus spiritualis, ornatus sponsarum Christi.

Omnia hujus mundi nullius momenti sunt respectu aeterni.

Quaecumque fecerimus aut lucrati fuerimus in hoc mundo, reputemus parva, si conferantur cum bonis futuræ vitæ. Ita enim sumus in terra, ac si iterum includeremur utero materno. Quemadmodum in claustris matris non est nobis eadem vita, atque hic; neque enim tunc alimur tam solido nutrimento in illis partibus ac nunc, neque possumus actiones ita edere atque hic; nam sumus extra lucem Solis et omnem splendorem cæli. Unde sicut dum sumus in cellulis illis, destituimur multis quibus hic abundamus; ita et in mundo isto copia, qua affluimus, debet esse propter regnum cælorum. Jam fecimus periculum alimentorum quæ hic sunt, appetamus cælestia. Jam usi sumus sole isto mundano: desideremus Solem justitiæ, superiorem Hierusalem reputemus in civitatem nobis et matrem, et Deum vocemus patrem. Temperanter hic vivamus, ut vitam æternam consequamur.

Psal. 83. 8.

Tres vitas vivimus.

Virgines, sponsæ Christi, debent virtutibus ornari.

1. Cor. 14. 14.
not. 99.

Pacta nuptialia sponsarum Christi.

91 Quemadmodum pueri in matrice matris adlescunt, et cum paupere alimento ab angusto vitæ carcere ad amplius theatrum transferuntur; sic et justi a curriculo in hoc mundo transeunt ad vitam cælestem, juxta id quod scriptum est: Ibunt de virtute ad virtutem. Peccatores vero sunt sicut embryones, qui in utero matris moriuntur: transeunt a tenebris ad tenebras: nam dum sunt in mundo, revera mortui sunt, et saburra peccatorum obruti, defunctique vita, post mortem transferuntur ad loca tartarea et tenebrosa in inferno. Ter quidem nascimur in vita: primo e sinu materno, cum a terra in terram transferimur; deinde vero cum a terra ducimur ad celum, quarum altera est concessa nobis ex gratuita benignitate Dei, quæ fit per divinum lavacrum Baptismi, quam et vere regenerationem vocamus. Tertia denique vita provenit nobis a pœnitentia et bonis operibus. In hoc tertio vitæ genere nos nunc agimus.

92 Oportet igitur nos ad genuinum sponsum accedentes comptius ornari. Sint nobis exemplo nuptiæ quas cernimus in mundo celebrari. Si puellæ tantum operæ et pretii insumunt in lavacris, unguentis, succo, et id genus aliis, ut viro, qui aliqui facile captatur, mox copulandæ comptiusculæ compareant in thalamo: hac enim via putant se amabiliore fore sponsis; si istæ tantum se vexant in nuptiis temporibus, quæ in corpore transiguntur; quanto magis decet nos eas excedere animo, quæ desponsate sumus sponso cælesti; ut zeloso exercitio virtutis abstergamus sordes peccatorum, et vestes corporales transmutemus cælestibus? Illæ ornant corpus terrenis nescio quibus flosculis, nos animum lucentem reddamus virtutibus loco lapidum pretiosorum: ponamus in capite triplicem illam coronam, fidei, spei, et caritatis. Loco monilium circumponamus nobile illud ornamentum humilitatem; pro zona cingamur temperantia; pro flammeo sit nobis actemose et paupertas spontanea; convivio afferantur nunquam peritura fercula, preces, psalmi, sed sicut Apostolus dicit, non solum move linguam, sed etiam spiritum. Percipite quæ dixi: nam os sæpe loquitur, cum cor aliis cogitationibus distrahitur. Studium vero adhibere oportet, ne cum accedimus ad nuptias cælestes, laborem penuria lampadam, hoc est virtutum. Alioqui sponsus nos habiturus est odio, nec ullo pacto nos admissurus est, priusquam acceperit tesseram et pollicitationes nostras virginales. Quenam autem sunt ista promissa et auctoramenta nostra sponso? minus puta sollicitas esse de corpore, animam vero uberius irrigare. Hæc sunt capita tabularum cum sponso.

93 Quemadmodum non possumus duas situlas in uno et eodem tollere ambas simul plenas haurire;

nam volente subinde rota, vacua in altero transennæ extremo subsidente, plena sursum trahitur: eodem modo se res habet nobiscum; cum omnem curam impendimus animæ, et eam implens latice bonarum actionum et virtutum, ipsa se sursum elevat studio rerum sublimium affecta, et corpus tunc leve redditum exercitio virtutis non deprimit principes partes animæ. Quod et Apostolus testatur cum dicit: Quanto magis qui foris est externus homo corrumpitur, eo magis qui intus est renovatur.

2. Cor. 4. 16.

CAPUT XIII.

Parænesis ad religiosas.

Intra claustra cœnobii agis, hoc est vivarii communis voluntarii? Noli mutare locum: plurimum enim nocebit. Quemadmodum avis, si quibus incubat ova deseruerit, subventanea reddet; sic et velata virgo vel monachus cum e loco in locum migrat, refrigerescit fides, atque adeo emoritur.

95 *b* Ne te moveant deliciae, nec inescant opulentorum in mundo lautitiæ, ac si pondus aliquid in se haberent sub specie voluptatis. Colunt illi quidem et in pretio habent peritiam obsonatricem, tu vero jejuniis et vilibus esculentis supera omnem eorum copiam. Scriptum est enim, quod anima saturata favum calcabit. *c* Ne te ingurgites cibo, nec concupiscas vinum.

96 Tria sunt præcipua capita adversarii, unde omnis pravitas oritur, et unum aliud sequitur, sicut annuli in catena. Voluptatem quidem aliquantulum temperare possumus, concupiscentiam vero impossibile: voluptas enim corpore adimpletur, concupiscentia vero ab animo incipit, dolor ab utroque. Ne permittas igitur concupiscentiam in actum exire, et alia facile profligabis. Si permiseris ut primum provergat præponderetque *d* vices daturum secundo, in orbem se mutuo agent sursum deorsum agitata, ut anima nullo sufflamine se ipsam sistere queat, juxta id quod scriptum est: Ne des exitum aquæ tuæ.

97 Non omnia omnibus quadrant. *e* Quæque sibi persuadeat proprio sensu, multis enim expedit in cœnobio vivere, hoc est, communi solitudine cum aliis, multis etiam expedit seorsim recedere. Sicut enim plantarum aliæ uberius crescunt humidioris solo, aliæ firmitus in sicciore, ita et hominum alii felicius degunt in sublimibus locis, alii in humilibus: ita ut multi in civitatibus serventur, qui cogitatione solum attigerunt eremum, et multi contra in montibus et eremis pereant. Fieri potest ut qui versatur in magna frequentia hominum, sit solitarius animo, et contra qui in solitudine degit, turbas sentiat in animo.

98 Multa sunt tela diaboli contra nos. *f* Non potuit flectere nos egestate? divitias adducet in escam. Non potuit prævalere per convicia et impropria? laudes objicit et gloriam. Per sanitatem frustra adortus est? valetudinem tentabit. Nam cum non poterat decipere nos voluptatibus, operam dat ut nos ipsæ nos subvertamus propriis laboribus. Nam gravissimas infirmitates, velut poscentibus inferet dedita opera, ut propter illa segiores reddamur, et caritatem erga Deum conturbemus. Sed si corpus cruciatur, et ardentissimis febribus inflammatur, atque etiam intolerabili siti vexatur, si ista quidem pateris peccator existens, recordare pœnarum alterius sæculi, et ignis æterni, et judiciorum inferni; tunc non monstrabis negligentiam circa presentia: lætare, quia Dominus visitavit te, et semper in ore habe fausta illa verba Psalmistæ: Castigans castigavit me Dominus, et morti peccati non tradidit me. Ferrum enim es, et in igne expurgaris a ferrugine, si vero laboras morbo justus existens, tunc a magnis progredieris ad majora: aurum es, per ignem expurgatoris fies. Datus est angelus satanæ carni tuæ qui te colaphizet. Exulta, videns cui factus es similis. Pauli enim honore dignatus es. *g* Per ardores probaris, per rigores erudiris.

a
Locus non temere mutandus.

b
Deliciae continentemendæ.

Prov. 27. 7.

c
Voluptas, tristitia, concupiscentia.

d
Eccli. 25. 34.

e
Varia variis convenient.

f
Multa tela diaboli contra nos.

Consolatio afflictorum.

Psal. 117. 18.

2. Cor. 12. 7.

g

erudiris.

Psal. 65. 12. erudiris. Sed et scriptura dicit: Transivimus per ignem et aquam. Refrigerium paratum est. Jam habes primum, praestolare secundum. Dum vita suppetit, semper in ore habe verba illa Prophetæ: Tamquam pauper et inops et dolens sum ego. Perfectus eris ternario; etenim et scriptum est: In tribulatione dilatasti mihi. In his palestis exerceamus animas nostras: adversarium præ oculis habemus.

h 99 h Ne tristemur quod propter debilitatem et plagam corporis non sufficimus stando ad orandum, aut voce ad spallendum: omnia ista facta sunt ad extirpationem cupiditatum. Nam jejunia et humiliter instituta sunt propter foedissimas voluptates carnis; quas si morbus præcidit, supervacui erunt labores spontanei. Sed quid supervacuos dico? deterrima quidem symptomata concupiscentiæ obdormiscunt, fateor, morbo, ceu medicamento magno et robustiori nepenthe. Sed hæc est magna ascesis nobis, morbos patienter tolerare, hymnos effundere Deo optimo maximo, cum gratiarum actione. Oculis orbatae sumus? ne feramus ægre: nam organa amisimus i insatiabilis cupiditatis; sed oculis internis animi inspicimus tanquam in speculo gloriam Dei. Surda factæ sumus? gratias agamus, quod tam vanum auditum penitus amisimus. Manibus manca sumus? sed manus internas animæ expeditas teneamus ad prælium cum internecino adversario diabolo. Infirmis totum corpus occupavit a capite ad calcem? k sed eo magis vigeat sanitas interioris hominis.

i 100 l Cum vivitur in cœnobio, hoc est, communi solitudine vitæ, præferamus obedientiam asceti: nam ascesis præsumptionem, obedientia vero humilitatem promittit: m est enim quedam ascesis intenta a diabolo, et quam discipuli ejus sequuntur. Quomodo igitur distinguemus divinam et regiam ascesim, a tyrannica et demoniaca? ex moderatione scilicet. Tota vita tua quantaquanta est, una æquali et uniformi rubrica jejunii protrahenda: non est jejunandum ad quartum quintumve Solem, et inde faciendum nimia ingluvie corpus usque ad resolutionem virium: sic enim faciendi bene mereberis de adversario. Arma nostra sunt corpus, et miles est anima: utriusque gere curam, in suos quodque usus. Juvenis et sanus jejuniis vaca: senectus cum debilitate præ foribus sunt. Cum vires ferunt, reconde viaticum: ut cum vires non suppetunt, habeas quo utaris. Jejuna cum ratione et diligentia: cave ne stellio velificationi se immisceat: hoc enim puto Dominum insinuasse cum dixit: n Estote numularii experti, hoc est diligenter dignoscite regium numisma, sunt enim et alia numismata peregrina, in quibus licet natura auri sit eadem, differunt tamen caractere: aurum quidem sunt jejunia, continentia, et elemosyna. Sed et Græci, hoc est Gentiles, etiam edidere imagines suas tyrannicas, atque etiam hæretici cristas erigunt, et multum præsumunt sibi in istis. Oportet igitur diligenter intueri numismata istorum, et vitare cum illos tum numismata eorum peregrina. Vide ne cum incideris in eos sine experientia, damnum accipias, confidenter sumas in manibus crucem Domini cælatam virtutibus, nimirum fide recta cum bonis operibus.

k 101 o Oportet nos cum prudentia gubernare res animæ. Cum in cœnobio sumus et communi vita, non oportet sua quærere, neque propriis sensibus vivere; sed morem gerere communi parenti quæ est secundum fidem. Tradidimus nosmetipsas exilio, hoc est exivimus extra limites mundi, unde ejectæ sumus, ne quæso redeamus: ibi gloriam habebamus, hic ignominiam; ibi lautitias, hic famem. p In mundo si quis quæpiam commiserit, nolens volens in carcerem conjicitur; nos propter peccata nostra sponte contineamus nosmetipsas in custodia carceris, ut per id quod voluntarie facimus, evitemus supplicium futuræ vitæ.

l Obsequentie utilitas.

m De ascesi bona et vitiosa.

n Demoderanda ascesi.

o 102 q Cœpisti jejunare? Ne prætexas postea vale-

p 103 Primus quidem adoritur per necessarium vitæ membrum pulmonem, et paulatim plagam accendit lethalibus plagis. Effecerat enim ut lente et precario quasi morbus vitam finiret: sed velut carnifex sanguinolentus feritatem monstrabat multitudine plagarum et mora temporis. Consumpto enim paulatim pulmone, et etiam per os excreatu ejecto, totum quasi viscus amiserat, inde febris interrupta, hectica dicta, instar limæ corpus depascebatur.

q 104 Sed male animatus adversarius et boni odio semper flagrans, ægre ferens tam numerosum proventum bonorum, contabescebat, et in se molitur novas strophas quibus ortum hunc bonorum inturbaret, et tandem in peremptorium prælium deposcit generosissimam hanc virginem Syncleticam; quam usque adeo odiis exercuit, ut ab exteriori parte corporis noherit plagam ordiri; sed interiora petens, in profundo corporis dolorem disseminavit, ut ab humana cura penitus deploratæ salutis ab omnibus haberetur.

105 Octogesimum annum ætatis agebat, cum diabolus inflixerat ei plagas istas, quales Job; nam et flagellis

tudinem: nam quæ non jejunant, eisdem malis etiam conflictantur. r Cœpisti bona facere? Noli reflectere pedem interrumpente te adversario: nam perseverantia tua ille enervatur. Et qui incipiunt navigare, in principio quidem cum vento secundo utuntur, tum velis ministrant et aplustria pandunt: ingruit deinde ventus contrarius, et omnia adversa; sed nautæ non propter turbinem istum tum deserunt navem, s quiete se gerunt, aut etiam certant cum undis, et velificationem qua datur persequuntur. Eodem modo et nos oportet facere ingruente spiritu diabolico: crucem pro velo pandentes intrepide cursum prosequamur.

a Habetur et in vitis PP. lib. 3, libel. 7, nu. 15, et apud Pontanum nu. 2.
 b Habetur lib. 3, de vitis PP. libel. 4, nu. 43.
 c Pontanus nu. 3. Ne panem usque ad saturitatem comedas.
 d Jac. Pontanus n. 4, ubi eadem habet, hoc ita reddit: cum secundo confusum.
 e Pontan. n. 5. Unumquodque ab unoquoque circumspiciatur, ac certo quantum valeat cognoscatur.
 f Ibid. libel. 7, n. 16.
 g Clarius in vitis PP. Si febribus, si rigore frigoris castigaris.
 h Habetur ibidem nu. 17.
 i In vitis PP. extollentia.
 k In vit. PP. sed nostro interiori homini sanitas crescit.
 l In vit. PP. lib. 3, libel. 14, nu. 9, ubi pro ascesi, continentia dicitur præferenda obedientia.
 m Idem habet Pontanus brevius. Astaliter in vitis PP. libel. 10, n. 72. Est enim ex immissione diaboli extensa dura abstinentia, nam et sequaces ejus faciunt hoc. Quando ergo discernimus divinam et regalem abstinentiam a tyrannica atque diabolica? Manifestum est, quia mediocri tempore conversationis tue una regula jejunii sit tibi. Non subito quatuor aut quinque dies continuus jejunas, et iterum multitudine ciborum solvis virtutem? hoc enim kætificat diabolum. Semper enim quod sine mensura est, corruptibile est. Noli ergo subito arma tua expendere, ne nudus inventus in bello facile capiaris; arma vero nostra corpus nostrum est, anima vero nostra miles est. Utrisque ergo diligentiam presta, ut paratus sis ad id quod necesse est.
 n Videtur hoc sumptum ex eo loco, ubi Christus ait: cujus est hæc imago?
 o Idem habetur lib. 3, de vitis PP. libel. 4, n. 10.
 p Ibidem libel. 7, n. 18, idem refertur et a Pontano n. 7.
 q Minus apte hæc effertur a Pontano videtur: Jejunas? ne morbum similes: nam qui non jejunant, eadem solent fingere.
 r Pontanus idem habet nu. 9.
 s Clarius in vitis PP. sed paululum sustinentes aut pugnantem adversus procellam, iterum rectum cursum inveniunt. Pontanus: sed ubi paululum quieverunt, aut etiam contra adversantem procellam nitentes, navigationem continuant.

AUCTORE
 S. ATHANASIO
 Perseverandum in bonis.

CAPUT XIV.

Tribus annis et dimidio hectica laborat, suas interim instruit.

Hæc erant gravissimæ et omni virtutum laude cumulatissimæ Syncleticæ documenta, quæ potius actiones erant et exempla, quam verba. Et multa alia plurima et magna gesta sunt ab ea, ex quibus audientes et videntes utilitatem capiebant. Tot enim bona ab ea gesta sunt, et tanta multitudo bonorum ex ea pululavit, ut humana lingua narrando sufficere nequeat.

104 Sed male animatus adversarius et boni odio semper flagrans, ægre ferens tam numerosum proventum bonorum, contabescebat, et in se molitur novas strophas quibus ortum hunc bonorum inturbaret, et tandem in peremptorium prælium deposcit generosissimam hanc virginem Syncleticam; quam usque adeo odiis exercuit, ut ab exteriori parte corporis noherit plagam ordiri; sed interiora petens, in profundo corporis dolorem disseminavit, ut ab humana cura penitus deploratæ salutis ab omnibus haberetur.

105 Primus quidem adoritur per necessarium vitæ membrum pulmonem, et paulatim plagam accendit lethalibus plagis. Effecerat enim ut lente et precario quasi morbus vitam finiret: sed velut carnifex sanguinolentus feritatem monstrabat multitudine plagarum et mora temporis. Consumpto enim paulatim pulmone, et etiam per os excreatu ejecto, totum quasi viscus amiserat, inde febris interrupta, hectica dicta, instar limæ corpus depascebatur.

106 Octogesimum annum ætatis agebat, cum diabolus inflixerat ei plagas istas, quales Job; nam et flagellis

Synecetica præclara opera.

Egritudo.

Tubes in pulmone.

NOT. 102. Febris hectica.

Anno ætatis 80.

AUCTORE
S. ATHANASIO.
a
Comparatio
Syncreticæ
cum Job,

cum Martyri-
bus.

Ejus constan-
tia.

b
Admonitiones
ad Religiosos.

c

d
NOT. 103.
e

f
Etiam parva
non negligenda.

flagellis eisdem usus est, sed in Syncretica abbreviavit tempus, graviore reddens dolores. a Job quidem transegerat triginta et quinque annos in plaga; in Syncretica vero adversarius delibatis decimis annorum Job velut primitiis ad plagas, quibus tam sanctum corpus virginis torqueret: nam tribus annis cum dimidio, sub glorioso hoc martyrio et laboribus restitit adversario. In Job quidem cœpit ab exterioribus partibus, sed in Syncretica ab interioribus, ideo cum interna membra peteret, longe majores dolores et molestiores excitavit, cujusmodi vix puto generosissimos alioqui Martyres perfunctos ac venerabilem hanc virginem Syncreticam. Illis enim sanguinarius draco infligebat per exteriora: quamvis ense, quamvis ignem et ejusmodi inferret, tamen mitiora iudicio tentationibus, quibus Syncreticam aggressus est. Viscera enim velut in fornace adurebat, ignem accendens lente ab intrinseco, et longo tempore ad instar limæ decerpebat florem corporis, ut vere dixeris hoc quam quod maxime grave fuisse et inhumanum. Nam cum iudices quibus suppliciorum tribunalia commissa sunt, exquisitius delinquentibus tormenti genus excogitare desiderant, lento igne eos absumunt; eodem modo et carnifex adversarius, ab intrinseco accenderat in Syncretica febrem inextinguibilem, ut quæ carnem absumeret, et tormenta die et nocte foveret.

107 Verum illa generose plagam ferens, numquam considerat animo, sed semper fortiter se armaverat contra adversarium. Nam illos qui ab illo vulnerati erant, sanabat bonis documentis, et tamquam e faucibus leonis illæsos extrahebat. Vulneratos enim curabat salutari balsamo Christi: alios vero intactos præservabat a vulnere: nam dolosos laqueos adversarii detegens liberos conservabat et immunes a peccatis.

108 b Sæpe admovebat admirabilis hæc virgo animas semel Deo consecratas numquam debere feriari et vacare sollicitudine: nam tales adversarius frequentius adoritur, quæ cum fruuntur tranquillitate solitaria, immane rugit, et voto cadens angitur; sed subducto pede paullulum et recolligens se, observat num aliquando vel minimum nictare cœperint, et ex improvviso eas aggreditur, e et supplantare conatur per id ipsum, per quod putat eas assiduitatem illam meditando, et nunquam concessum justitium sollicitudinis habituras. Quemadmodum autem impossibile est insigniter sceleratos non micam aliquam boni habere; sic et contra se res habet in bonis. d Sæpe enim qui est omni turpitudinis labe circumdatus, misericors tamen e et compatiens est: sic et in bonis regnat sæpe temperantia, abstinentia, laboriosa ascesis; videbis tamen eos subparcos, et aliena prodigunculos famæ aliquando.

109 Non oportet igitur nos contemnere parva, ac si non possent nobis damnum inferre: gutta enim cavat lapidem tempore. f Maxima igitur bona in hominibus concessa sunt ex divina gratia, sed quæ parva videntur mala, datum est profligare ea per semetipsos. Unde qui resistit majoribus per gratiam, sed contemnit parva, insigniter lædetur. Nam Dominus velut genuinus pater, tendentibus modo filiis ad ambulandum manum porrigit, et omnino nos liberat a quocumque periculo magno, sed ad parva permittit nobis a nobismetipsis moveri, ac si pedibus monstrasset liberum arbitrium: nam qui facile capitur in parvis, quomodo poterit cavere magna?

a Neminem legi qui tam diuturna calamitate exercitum Jobum scribat. Quidam annuo spatio omnes ejus plagas circumscribunt, ut videre est apud Jacobum Salianum nostrum anno mundi 2398. nu. 18, et seq. alti ad tres annos et dimidium extendunt; alii denique, uti et ipse Salius, ad septennium.

b Pontanus num. 10.

c Aliter Pontanus: Ac per quæ securum se quispiam arbitratur, per ea ipsa illum everit ac prosternit.

d Additur in Pontano: Pugnantium quippe inter se honorum et malorum pars quædam in partibus adversariis est.

e Pontanus: et cum bonis habet commercium.

f Locus hic caute intelligendus juxta ea quæ nunc ab Ecclesia determinata sunt de rebus gratis et liberi arbitrii.

CAPUT XV.

Vocis usu privatur, acerba patitur, pie moritur.

Sed cum malignus adversarius cerneret illam ita animatam et corroboratam contra ipsum, ægre ferebat: et cum videret sublatam tyrannidem, excogitavit alium modum malitiæ; vocalia membra ferit, ut propheticam vocem virginis præcluderet: sic enim videbatur, ut per hoc aliæ virgines, quæ ad illam accedebant, divinis sermonibus excluderentur. Verum quamvis auditum privavit fructu isto, cessit tamen lucrum ei majori copia: nam cum visu intuerentur martyrium Virginis, magis confirmabantur animo. Vulnere enim in corpore illius vulneratas animas earum sanabant. Erat videre simul medicinam præservativam et curativam in eis quæ intuebantur magnanimitatem et tolerantiam Syncreticæ.

111 Hanc autem occasionem dederat adversarius malo: in principio molaris male eam habere; induritiæ subito putredinem contrahere, et os quidem excidere, labes in totam maxillam serpere, ut licet in subjectas partes circumreperet: et spatium quadraginta dierum os carie et tetedine exoculatum, et bimestri penitus exesum esset: tum omnia circum putredine nigricantia, caro gangrena, ossa sphacelo paulatim per se ipsa labem contrahentia absumberantur: exinde putredo: graveolentia totum corpus occupaverat, ut ministrantes dixeris plus ipsa passas esse, ideoque cum non possent tam horrendam mephitim tolerare, ut plurimum recedebant, et appetente necessitate, accensis prius in copia sufficitibus fragrantibus, ingrediebantur, et subinde egrediebantur, propter horribilem et cadaverosum odorem. Beata tamen semper intuebatur adversarium exporrecta fronte. Nec unquam passa est viriles manūs sibi admoventi, monstrans in hoc genuinam fortitudinem animi, ut neque rogantibus licet quæ eo convenerant, ut ipsarum causa id fieret, unquam induci potuerit, ut parietes unguentis saltem ungerentur. Gloriosum enim ducebat externum hominem vinci in societate tam gloriosi martyrii cum illis. Verum cum virgines medicum quemdam accessissent ut videret num spem aliquam salutis promittere posset, nullo modo permittebat, sic dicens illis: Quid me impeditis a palma tam boni certaminis? Quid versatis putamina, et nucleum non cognoscitis? quid satagitis quod factum est, et non respicitis ad eum qui id fecit? Tum medicus qui aderat: Non est, inquit, nobis in animo adhibere medicamentum ullum sanandi palliandive causa; sed solum ut pro more partes jam corruptæ et mortuæ sepeliantur, ne et ipsæ quæ hic præsentis sunt tecum corruptantur. Nam quod mortuis applicant, hoc et nos nunc facimus, aloen ecce cum myrrha et myrto in vino maceratam applico. Tum illa potius mota commiseratione comitum, permisit sibi applicari medicamentum, et paullulum mitigata est vehementia graveolentiæ.

112 Quis vero non perhorresceret qui immanitatem plagæ intueretur? Quis non perciperet utilitatem qui patientiam Beatæ videret? Quis non ædificaretur qui casum adversarii cerneret? Ibi inflixerat plagam ubi erat salutaris et suavissimus fons eloquiorum, et immanitas feritatis adversarii omnem spem mitigationis excluserat. Nam sicut fera sanguinolenta abigere studebat omnia ministrantium et frequentantium officia, ut oblatam prædam solus discerperet. Sed vulpes, quæ prædam captabat, ipsa facta est præda. Allectus enim velut esca ab infirmitate corporis, et videns se agere cum muliere, parvi faciebat eam. Non cognoverat autem virilem animum virginis: considerabat solum morbida membra, cæcutiebat enim cum non poterat intueri tam generosum animum virginis. Tres igitur menses in martyrio consumpsit, et divina plane virtute totum corpus sustentabat: alimenta enim

Tabes organum vocis corrumpit.

* Id est exterram, sive corporis, que scilicet profertur.

Totius morbi origo et progressus.

Ingens factor.

Benedictum contra fetorem.

Tres menses
in hoc con-
fictu fuit.

enim subtrahebantur quæ ad conservationem faciebant : atrophia jam aderat : quomodo enim poterat alimento indulgere in tanta putredine et fetore ! somno etiam destituebatur ob dolores.

113 Et cum terminus vitæ, et palma victoriæ in vicino micarent, vidit in visione custodiam Angelorum, et virgines invitantes ad ascensum, et splendorem lucis ineffabilis, et regionem Paradisi : et post

visionem quasi recolligens se ipsam in se, hæc ultima quæ aderat virginibus in mandatis elocuta, ut generose se gererent, nec in præsens umquam segnescerent : Post triduum, inquit, et ego exuam corpus istud, nec solum hoc, sed et horam secessus etiam prædixerat : qua quidem appetente ad Dominum profecta, regnum cælorum in præmium certaminum accipit.

AUCTORE
S. ATHANASIO.

Mortis diem et
horam prædixit.

DE S. TATIANA.

V. JANUARI.

Menæa : S. Tatiana in pace quiescit. Aliam XII celebratur ab auctore decus, jejuniis fuisse debitam. *Januarii habes Tatianam martyrem. Hujus id solum*

DE S. RUSTICIANO

EPISCOPO BRIXIENSI.

V. JANUARI.
S. Rusticiani
memoria in
martyrol.

Galesinius v. *Januarii* : Brixie S. Rusticiani Episcopi. Is B. Honorio ejusdem urbis Episcopo cum successerit, pietatis Christianæ officii populum Brixiensem religione instruxit : omnique Episcopali virtute et sanctitate florentissimus, quievit in Domino. *Ferrarius in generali Sanctorum* : Brixie S. Rusticiani Episcopi. *Fusius in Catalogo Sanctorum Italiae*. Rusticianus Episcopus Brixienis, vigesimo primo loco Ecclesiam Brixiensem administravit : post S. Honorium ad munus Episcopale evocatus. Hic omni Episcopali virtute et sanctitate florens, populum Brixiensem non tam verbo quam vitæ probitate et exemplo erudit, ac post aliquot annos sancto fine quievit in Domino : illique S. Do-

minator suffectus est. Corpus in ecclesia S. Zenonis Parochiali conditum requiescit. Cætera ignorantur, ita ut neque patria ipsius, neque tempus, quo Ecclesie Brixienis præfuerit, sciri potuerint. *Hæc ibi : in generali Catalogo tradit sub Constantio Ariano pro fide exulasse.*

Meminit quoque Rusticiani Ascarius Martinengus discurs. 1, de Nobilitate Ecclesie Brixienis. Sed cum S. Philastrius et S. Gaudentius S. Ambrosii ætate vixerint, qui potuit Rusticianus longe iis junior, a Constantio Augusto proscripti? De S. Philastrio ægimus xviii Julii, de S. Gaudentio xxv Octobris, de S. Honorio xxiv Aprilis, de S. Zenone xii Aprilis.

Corpus in ecclesia S. Zenonis.

Succedit S.
Honorio.

DE S. TALIDA, SIVE AMATA,

ABBATISSA ANTINOI IN THEBAIDE.

SECVLO V.
V. JANUARI.
S. Talidæ nomen in Martyrologiis.

Ammæ Talidæ sive Amatæ Virginis nomen *Usuardi Martyrologio adscriptum a Carthus. Coloniens. Martyrologio quoque Germanico, ms. Florario, Catalogo Ferrarii. De ea hæc referuntur cap. 48, Paradisi Heraclidis in Appendice ad vitas Patrum* : Sunt in Antinoensium civitate duodecim monasteria Virginum feminarum perfecta conversatione viventium ; in quibus Amatam quandam nomine, ancillam Christi senem vidi octoginta jam in monasterio suo annos habentem, sicuti vicinæ ipsius et ipsa referebant. Cum qua sexaginta numero mulieres habitantes, atque in abstinentiæ puritate per ejus doctrinam viventes, in tantum eandem omnes diligebant, ut ne clavem quidem vestibulo monasterii ad similitudinem ceterarum necesse esset infigi. Sola enim illic omnes eas immensa dilectio anus ipsius doctrinaque retinebat, ad in corruptionis gloriam corpora earum mentesque conservans.

2 Hæc ipsa, quam dixi, senex usque adeo puræ mentis et corporis erat a cogitatione et passione peccati, ut cum ad ipsam ingressus fuissen, atque sedissem, juxta me indifferenter sederet, manus etiam suas supra humeros meos poneret, stupendaque illic erat in Christo immensæ fiducia castitatis.

3 *De eadem agit Palladius in Lausiaca sive lib. 8 Vitarum P.P. cap. 8, appellatque Ammam Talidam. Amma appellativum est, ac matrem spirituales significat : Talida ejus proprium est nomen. Meminit ejus et Vincentius in speculo lib. 17, cap. 92, et sanctam Virginem Amatam vocat ; uti et in suo Sanctorum Indice ἀνεθήρα, Raderus noster. Guilielmus Gazæus in Calendario Sanctorum, quod Cimeliarchio adjunxit, eam xi Martii refert, atque austeram vitam egisse, mortuam absque ullo sensu doloris, itaque sese composuisse uti sepe- liri debebat. Quæ unde acceperit, haud scio.*

Fiducia castitatis, miranda, non temere imitanda.

80 annis vixit
in monasterio.
Præest 60 re-
ligiosis.

DE S. APOLLINARE SYNCLETICA,

QUÆ DOROTHEUS DICTA.

INITIO
SECVLI V.
V. JANUARI.

Hanc quoque, ut superiorem Syncleticam, *Græci iv Januar. Latini v celebrant. Martyrologium Romanum* : Eodem die S. Apollinaris Virginis. *Molanus* : Item, ut notat Meta-

phrastes, B. Appollinaris virginis. *Menæa vero iv S. Apollinaris Januarii* : Eodem die S. Apollinaris Syncleticæ, seu *Patriciæ. Tum vitam ejus pluribus narrant, quam, quod cum Metaphraste re omnino consentiat, extetque in*

S. Apollinaris nomen in Martyrolog.